

ZESPÓŁ SZKÓŁ W ŁUKAWCU

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO OTRZYMANIA PRZEZ UCZNIA
POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH**

HISTORIA KL. IV-VIII

ROK SZKOLNY 2025/2026

Opracowała Ewa Maślanka

I. Cele ogólne oceniania:

- rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych
- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie
- pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy
- dostarczenie rodzicom lub opiekunom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia
- umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno- wychowawczej
- dostarczenie nauczycielowi informacji zwrotnej na temat efektywności jego nauczania, prawidłowości doboru metod i technik pracy z uczniem

II. Cele edukacyjne:

- zainteresowanie uczniów przeszłością, pokazanie barwności i bogactwa dziejowego
- dostarczenie wiedzy, która umożliwi ukształtowanie poprawnych wyobrażeń o życiu w przeszłości, zrozumienie natury ludzkiej i motywów postępowania ludzi z minionych pokoleń
- dostarczenie wzorców osobowych z przeszłości
- dostarczanie wiedzy na temat najważniejszych wydarzeń i najwybitniejszych postaci z dziejów Polski (w tym regionu) oraz Europy i świata
- kształtowanie postawy patriotycznej
- rozwijanie wyobraźni historycznej
- zapoznanie z podstawowymi pojęciami i procesami historycznymi na przestrzeni dziejów

III. Zasady oceniania:

Na lekcjach historii w klasach IV-VIII ocenie podlegają:

1. Wiadomości

- wiedza merytoryczna określona w podstawie programowej z przedmiotu dla danej klasy (fakty, daty, pojęcia, zjawiska, procesy, związki przyczynowo -skutkowe, postaci)
- stopień zapamiętania i zrozumienia nabywanych informacji

2. Umiejętności

- posługiwanie się chronologią historyczną
- posługiwanie się różnego rodzaju źródłami historycznymi (materialnymi, kartograficznymi, ikonograficznymi, statystycznymi, pisanymi itp.)
- lokalizowanie czasowo-przestrzenne omawianych wydarzeń (posługiwanie się mapą historyczną)
- czytanie, analiza i interpretacja tekstów źródłowych
- dokonywanie analizy przyczynowo- skutkowej
- opisywanie zjawisk i procesów historycznych zachodzących na przestrzeni dziejów

- wnioskowanie, uogólnianie, wartościowanie, porównywanie, argumentowanie, dostrzeganie analogii historycznych
- stosowanie terminologii historycznej i jej rozumienie
- tworzenie narracji historycznej w ujęciu problemowym lub przekrojowym
- porządkowanie i synchronizacja wydarzeń dziejów historii powszechnej i ojczystych
- wykazywanie związków między życiem politycznym, gospodarczym i kulturalno- społecznym
- dostrzeganie zmienności i dynamiki wydarzeń w dziejach i ciągłość procesów historycznych
- integracja pozyskanych informacji z różnych źródeł wiedzy, selekcja materiału

3. Postawa ucznia i jego dyscyplina pracy

IV. Formy aktywności podlegające ocenie:

1. Odpowiedzi ustne -swobodna dłuższa wypowiedź na określony temat w oparciu o pojęcia, daty i fakty historyczne. Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu.

2. Wypowiedzi pisemne:

- kartkówki obejmujące zakres materiału z maksymalnie trzech ostatnich lekcji, mogą być niezapowiedziane
- sprawdziany podsumowujące poszczególne działy, poprzedzone są lekcją powtórzeniową z podaniem zakresu materiału. Zapowiedziane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i zapisane w e-dzienniku.

3. Praca w grupach:

Ocenie podlega sposób pracy w grupie:

- a) akceptowanie powierzonych ról i przydzielonych prac
- b) akceptowanie ustalonych zasad pracy w grupie
- c) planowanie wspólnych działań
- d) współudział w podejmowaniu decyzji
- e) przyjmowanie odpowiedzialności za pracę

- f) udział w dyskusji, uzasadnianie swojego stanowiska
- g) słuchanie innych
- h) utrzymanie dyscypliny podczas pracy

4. Przygotowanie do lekcji:

Oceniane jest indywidualne przygotowanie do tematu lekcji np.:

- a) przygotowanie prostych pomocy do danej lekcji
- b) przygotowanie krótkiej informacji –ciekawostek związanych z daną lekcją
- c) przygotowanie informacji historycznych potrzebnych do danej lekcji, które uczniowie pozyskują z różnych źródeł informacji

5 Aktywność ucznia

Aktywność na lekcji ocenia się poprzez:

- trzy plusy „+” – ocena bardzo dobra
- trzy minusy „-” – ocena niedostateczna

Aktywność historyczna poza lekcjami:

Uczeń oceniany jest za:

- a) za udział w konkursach przedmiotowych szkolnych – ocena bardzo dobra z aktywności
- b) za udział i osiągnięcia w konkursach powiatowych, wojewódzkich, ogólnopolskich – ocena celująca z aktywności, w przypadku zdobycia tytułu laureata tych konkursów ocena celująca z przedmiotu śródroczna lub roczna
- c) za udział w akcjach i projektach wg przyjętego regulaminu

V. Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów:

Osiągnięcia ucznia są notowane w dzienniku elektronicznym. W ocenianiu stosuje się następującą skalę:

- 6 - celujący
- 5 - bardzo dobry
- 4 - dobry
- 3 - dostateczny
- 2 - dopuszczający
- 1 – niedostateczny

Oceny cząstkowe w dzienniku wyrażane są cyfrą w skali 1- 6. rozszerzone o „+” i „-”.

Ocena klasyfikacyjna wyrażona jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

Przy zapisie ocen cząstkowych w e-dzienniku przyporządkowuje się im odpowiednie wartości według skali:

Ocena	6	6-	5+	5	5-	4+	4	4-	3+	3	3-	2+	2	2-	1+	1
Wartość	6	5.75	5.5	5	4.75	4.5	4	3.75	3.5	3	2.75	2.5	2	1.75	1.5	1

VI. Kryteria ocen:

Wypowiedzi ustne

Oceniana jest zawartość rzeczowa, umiejętność formułowania myśli, stosowanie terminologii historycznej, zgodność z poziomem wymagań, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (mapy, tablice graficzne) itp.

Oceny:

Celujący - odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, posiada wiedzę i zainteresowania znacznie wykraczające poza obowiązujący program nauczania, prezentuje własne przemyślenia i oceny, łączy wiadomości z różnych źródeł wiedzy, uczestniczy w konkursach przedmiotowych.

bardzo dobry - odpowiedź jest trafna i wyczerpująca, zgodna z tematem, łączy fakty i wydarzenia w oparciu o znajomość dat, postaci i pojęć historycznych, stosuje chronologię i hierarchię treści w oparciu o biegłą umiejętność posługiwania się osią czasu - porównuje, wyjaśnia, wyciąga wnioski i dostrzega związki przyczynowo skutkowe, biegle posługuje się mapą, umiejętnie analizuje teksty źródłowe, posiada uporządkowaną wiedzę na temat epok historycznych i ich dążeń, idei, kultury materialnej i duchowej oraz problemów społecznych i gospodarczo- politycznych.

dobry - odpowiedź zasadniczo samodzielna, ale nie wyczerpująca w pełni dane zagadnienie, zawiera większość wymaganych treści, wykazuje dużą znajomość faktów, pojęć i postaci historycznych oraz potrafi je wyjaśnić i ocenić, dokonuje uporządkowanej charakterystyki dziejów, zna daty i potrafi je nanieść na oś czasu, potrafi posługiwać się mapą, bierze udział w dyskusji- uzasadnia swoje racje w sposób komunikatywny.

dostateczny- odpowiedź odbywa się przy pomocy nauczyciela, uczeń zna ważniejsze fakty, daty, pojęcia i postacie historyczne jednak nie zawsze potrafi je prawidłowo zinterpretować, określa wiek wydarzenia, potrafi odczytać oś czasu, raczej rzadko korzysta z mapy.

dopuszczający- wykazuje elementarną znajomość pojęć i faktów historycznych, jednak niezbyt precyzyjnie udziela odpowiedzi na pytania nauczyciela, posiada duże braki w wiadomościach i umiejętnościach, podstawowe fakty historyczne wyjaśnia z pomocą nauczyciela oraz w oparciu o podręcznik i materiały ilustracyjne.

niedostateczny - nie udziela odpowiedzi na większość pytań zadanych przez nauczyciela, nawet o elementarnym stopniu trudności i z pomocą nauczyciela, posiada bardzo duże braki w wiadomościach koniecznych.

Prace pisemne

W przypadku wypowiedzi pisemnych - sprawdzianów i kartkówek przyjmuje się następującą skalę według kryteriów:

0 - 29 % - niedostateczny
30- 49 % - dopuszczający
50 - 69 % - dostateczny
70 - 89 % - dobry
90 -95 % - bardzo dobry
96 - 100% - celujący

- Nauczyciel oddaje poprawione sprawdziany w terminie dwóch tygodni.
- Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu jeden raz w terminie do tygodnia, od momentu wpisania oceny do e-dziennika.
- Poprawiona ocena jest wpisywana w miejscu poprzedniej oceny w e-dzienniku.
- Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian, to powinien go napisać w ciągu tygodnia po powrocie do szkoły w wyznaczonym przez nauczyciela terminie. W e-dzienniku w rubryce sprawdzian nauczyciel wpisuje mu „nb.” Jeżeli uczeń nie przystępuje do sprawdzianu w uzgodnionym terminie, nauczyciel może zobowiązać go do napisania tego sprawdzianu na kolejnych zajęciach z danego przedmiotu.

VII. Sposób ustalania oceny śródrocznej i rocznej

Na ocenę śródroczną i roczną uczeń pracuje systematycznie przez cały rok szkolny. Ocena śródroczna i roczna nie jest tylko średnią arytmetyczną uzyskanych ocen cząstkowych, ale wynikiem oceny sugerowanej przez program oraz oceny proponowanej przez nauczyciela, wynikającej z rozpoznania poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności. Ostateczna decyzja odnośnie wystawienia oceny należy do nauczyciela przedmiotu.

VIII. Warunki i tryb uzyskania oceny rocznej wyższej niż przewidywana

Uczeń ma prawo poprawić przewidywaną ocenę roczną wg zasad określonych w Statucie Szkoły i Wewnętrznych Zasadach Oceniania

IX. Kontrakt z uczniami

- 1.Sprawdziany są obowiązkowe, jeśli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, powinien napisać go w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
2. Poprawa sprawdzianu jest obowiązkowa w przypadku oceny niedostatecznej, dobrowolna w przypadku ocen wyższych i odbywa się w terminie uzgodnionym z nauczycielem, w ciągu 1 tygodnia od daty wystawienia oceny.
- 3.Sprawdzian obejmuje zwykle jeden dział programowy. Jeżeli dział jest wyjątkowo obszerny uczniowie mogą pisać sprawdzian po zrealizowaniu znacznej jego części.

4. Odpowiedź ustna i praca na lekcji podlegają ocenie na bieżąco, bez zapowiedzi.
5. Sprawdziany są zapowiadane, co najmniej tydzień wcześniej i omówiony jest ich zakres i kryteria wymagań (powtórzenie wiadomości tydzień przed sprawdzianem właściwym, wpis do e-dziennika lekcyjnego).
6. Kartkówki nie muszą być zapowiadane; materiał, który obejmuje dotyczy najwyżej trzech ostatnich lekcji.
7. Uczeń ma prawo wglądu do pracy i zapoznania się z błędami, ewentualne wyjaśnienia ich przez nauczyciela.
8. Uczeń ma obowiązek przystąpić do odpowiedzi ustnej z ostatnich trzech lekcji.
9. Uczeń po dłuższej niż 1 tydzień nieobecności w szkole może nie być oceniany, jeżeli nieobecność związana była z chorobą lub innymi sytuacjami losowymi, które go usprawiedliwiają.
10. Pojedyncza nieobecność ucznia na lekcji nie zwalnia go z przygotowania się do zajęć. Braki należy uzupełniać na bieżąco.
11. Uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie w ciągu półrocza:
 - a) 1 raz przy jednej godzinie przedmiotu w tygodniu (kl. IV)
 - b) 2 razy przy dwóch godzinach przedmiotu w tygodniu (kl. V, VI, VII, VIII)
12. Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone przez ucznia przy sprawdzaniu obecności.
13. Nie można zgłaszać nieprzygotowania w przypadku zapowiedzianego wcześniej na dany dzień: sprawdzianu, kartkówki, innych zleconych zadań.
14. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym powinny znajdować się zapisy tematów, notatki, zapisy poleceń ustnych lub pisemnych prac domowych. Zeszyt przedmiotowy powinien być prowadzony systematycznie. Uczeń w przypadku nieobecności w szkole zobowiązany jest je uzupełnić.
15. W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje odpowiednie dostosowanie wymagań edukacyjnych.
16. Uczeń, który otrzymuje ocenę niedostateczną z I semestru jest zobowiązany do zaliczenia omawianych treści materiału w ciągu 4 tygodni po zakończeniu I półrocza.

X. Obowiązki nauczyciela

Na pierwszej lekcji historii w danym roku szkolnym nauczyciel zapoznaje uczniów z wymaganiami edukacyjnymi z przedmiotu w poszczególnych klasach.

1. Nauczyciel zapowiada i zapisuje w e-dzienniku sprawdzian, z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
2. Ocenia i udostępnia uczniom prace pisemne w ciągu dwóch tygodni od ich napisania.
3. Oceny stara się uzasadnić.
4. Określa warunki i termin poprawy ocen.
5. Prace pisemne przechowuje i udostępnia uczniom oraz ich rodzicom w ciągu danego roku szkolnego.
6. Udziela dodatkowych wskazówek uczniom zainteresowanym historią.
7. Informuje rodziców ucznia o grożącej ocenie niedostatecznej na miesiąc przed końcem semestru/końcem roku.
8. W zależności od okoliczności może ustalić termin dodatkowych zajęć, w trakcie których udziela pomocy uczniom mającym problemy w nauce.

XI. Zasady oceniania uczniów z opiniami i orzeczeniami PPP.

1. W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w nauce uniemożliwiające sprostanie wymogom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania, potwierdzone pisemnym orzeczeniem lub opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej do tego jednostki - nauczyciel stosuje odpowiednie dostosowanie wymagań edukacyjnych indywidualnie dla każdego ucznia wg zaleceń poradni.

2. Każdy uczeń, który posiada opinię Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej o dysfunkcjach, jest oceniany zgodnie z indywidualnymi zaleceniami.

Przy ustalaniu oceny nauczyciel bierze pod uwagę:

- a) indywidualne możliwości psychofizyczne każdego ucznia,
- b) wysiłek wkładany przez ucznia w pracę na zajęciach,
- c) zaangażowanie ucznia na zajęciach i zainteresowanie przedmiotem,
- d) utrudnione warunki uczenia się i utrwalania wiadomości w domu.

3. Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna uzależniona jest od postępów w nauce, zaangażowania i systematyczności w pracy.

4. Dostosowane zasad oceniania obejmuje:

2. Każdy uczeń, który posiada opinię Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej o dysfunkcjach, jest oceniany zgodnie z indywidualnymi zaleceniami.

Przy ustalaniu oceny nauczyciel bierze pod uwagę:

- a) indywidualne możliwości psychofizyczne każdego ucznia,
- b) wysiłek wkładany przez ucznia w pracę na zajęciach,
- c) zaangażowanie ucznia na zajęciach i zainteresowanie przedmiotem,

d) utrudnione warunki uczenia się i utrwalania wiadomości w domu.

3. Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna uzależniona jest od postępów w nauce, zaangażowania i systematyczności w pracy.

4. Dostosowane zasad oceniania obejmuje:

a) kontrolę stopnia zrozumienia samodzielnie czytanych przez ucznia poleceń,

b) ograniczenie sprawdzania wiadomości do krótkich partii materiału,

c) w zeszycie przedmiotowym nie ocenia się estetyki pisma,

d) wydłużenie czasu pracy,

e) dostosowanie liczby i rodzaju zadań,

f) dostosowanie formy graficznej sprawdzianu (odpowiednia czcionka),

g) dostosowanie formy sprawdzania wiadomości (częściej pisemna lub ustna) w zależności od indywidualnych predyspozycji,

h) ocenianie nie tylko za treść i wykonane zadania, ale także za wkład pracy,

i) stosowanie wzmocnień pozytywnych.

Szczegółowe wymagania edukacyjne na poszczególne oceny w klasach IV-VIII

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA IV i IVB

DZIAŁ I. ZAPOZNAJ SIĘ Z HISTORIĄ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-Uczeń wie, co to jest historia i czym zajmuje się historyk.	-Uczeń wymienia w kolejności chronologicznej epoki w dziejach człowieka.	-Uczeń wyjaśnia, po co uczy się historii.	-Uczeń rozumie wpływ wydarzeń historycznych na teraźniejszość oraz wpływ współczesnych zdarzeń, także z własnego życia, na kształtowanie się przyszłej historii.	-Uczeń wskazuje przykładowe wydarzenie historyczne oraz jego przyczyny i skutki.
-Uczeń wie, co to są: źródło historyczne, legenda, zabytek.	-Uczeń wie, jakie funkcje pełni muzeum. -Dzieli źródła historyczne na pisane i niepisane.	-Uczeń wskazuje różne formy poznawania historii (film fabularny, dzieło malarskie). -Rozumie znaczenie źródeł historycznych w pracy historyka, podaje konkretne przykłady.	-Uczeń odczytuje informacje z ilustracji przedstawiającej źródło niepisane. -Rozumie, dlaczego należy chronić źródła historyczne.	-Uczeń wymienia przykłady zabytków, które można zobaczyć w skansenie.
-Uczeń zna różne rodzaje zegarów. -Wskazuje podstawowe podziały czasu stosowane w historii (wiek, tysiąclecie, era).	-Uczeń umieszcza wydarzenia na osi czasu. -Wie, co to jest chronologia. -Określa na podstawie daty rocznej wiek i jego połowę (w odniesieniu do naszej ery).	-Uczeń wie, w jakim celu i gdzie sporządzono pierwsze kalendarze. -Rozumie, jakie znaczenie w poznawaniu i nauce historii ma chronologia.	-Uczeń rozumie, dlaczego inaczej liczymy czas w odniesieniu do okresów przed naszą erą i naszej ery. -Na podstawie daty rocznej określa wiek (w odniesieniu do czasów przed naszą erą).	-Uczeń na podstawie daty rocznej określa połowę wieku (w odniesieniu do czasów przed naszą erą).

	-Oblicza czas, który upłynął między wydarzeniami z okresu naszej ery.			
-Uczeń wie, co to są mapa i plan. -Wie, co to jest: tytuł mapy, legenda mapy.	-Uczeń wie, jakie są rodzaje map i planów historycznych. -Wskazuje na mapie konkretne miejsca i określa ich przynależność państwową.	-Uczeń odróżnia różne rodzaje map historycznych. Wskazuje różnice między mapą dawną i współczesną.	-Uczeń rozumie znaczenie czytania mapy dla poznania zjawisk i procesów historycznych.	-Uczeń odczytuje legendę dowolnej mapy historycznej i wskazuje zamieszczone w legendzie symbole na mapie.
DZIAŁ II. MOJA HISTORIA, MOJA OJCZYZNA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń wie, co to są: pamiątka rodzinna, zwyczaj, tablica przodków.	-Uczeń odróżnia pamiątkę od zwyczaju oraz tablicę potomków od tablicy przodków. -Podaje przykład pamiątki i zwyczaju w swojej rodzinie.	-Uczeń rysuje tablicę przodków i tablicę potomków. -Gromadzi pamiątki ze swojego dzieciństwa.	-Uczeń rozumie korzyści wynikające z poznania swojej historii i historii swojej rodziny.	-Uczeń sporządza swoją tablicę przodków do czwartego pokolenia.
-Uczeń wie, co to są: ojczyzna, patriotyzm, region.	-Uczeń wie, co to jest mała ojczyzna.	-Uczeń rozumie znaczenie małej ojczyzny w swoim życiu i w historii.	-Uczeń znajduje informacje na temat swojej małej ojczyzny. Interesuje się życiem lokalnym.	-Uczeń wyjaśnia pochodzenie słowa „patriota”.
-Uczeń wie, które miasto jest stolicą Polski	-Uczeń wymienia najważniejsze polskie święta państwowe.	-Uczeń rozumie, że mamy obowiązek chronić nasze	-Uczeń rozumie konieczność zdobywania wiedzy o ojczyźnie.	-Uczeń, posługując się przykładami, opowiada, jak

i jakie są polskie symbole narodowe.		symbole narodowe i okazywać im szacunek.		godło Polski zmieniało się na przestrzeni wieków.
DZIAŁ III. W POLSCE PIASTÓW I JAGIELLONÓW				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń wie, co to są: plemię, gród.	-Uczeń zna datę przyjęcia chrztu przez Mieszka I. -Opowiada, jak wyglądało życie codzienne w państwie Mieszka I.	-Uczeń wymienia przyczyny i skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I. -Odróżnia źródło historyczne od legendy.	-Uczeń wymienia najważniejsze plemiona żyjące na ziemiach polskich. -Rozumie wpływ chrześcijaństwa na rozwój kultury i państwowości.	-Uczeń ocenia przyjęcie chrztu przez Mieszka I.
-Uczeń wie, kto to byli św. Wojciech i Bolesław Chrobry.	-Uczeń zna datę zjazdu w Gnieźnie i koronacji Bolesława Chrobrego. -Opowiada o męczeńskiej śmierci św. Wojciecha.	-Uczeń wskazuje na mapie ziemie przyłączone przez Bolesława Chrobrego do Polski. -Wymienia postanowienia zjazdu w Gnieźnie.	-Uczeń rozumie znaczenie wykupienia ciała św. Wojciecha przez Bolesława Chrobrego. -Podejmuje próbę oceny panowania Bolesława Chrobrego.	-Uczeń wie, kim był w średniowieczu cesarz i co to jest włócznia św. Maurycego.

-Uczeń wie, co to jest klasztor. -Wymienia zajęcia średniowiecznych zakonników.	-Uczeń omawia zajęcia średniowiecznych zakonników. -Opowiada o przepisywaniu ksiąg.	-Uczeń wymienia dwa średniowieczne zakony. -Zna pojęcia opata i relikwii.	-Uczeń rozumie znaczenie klasztorów w średniowieczu.	-Uczeń rozpoznaje postroje benedyktyna i cystersa.
-Uczeń wie, kto to był Kazimierz Wielki.	-Uczeń wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego. -Wie, kto to był Mikołaj Wierzynek. -Zna datę założenia Akademii Krakowskiej.	-Uczeń wskazuje na mapie ziemie wchodzące w skład państwa Kazimierza Wielkiego na początku jego panowania i przyłączone do Polski przez tego władcę. -Wymienia osiągnięcia gospodarcze, polityczne i kulturowe Kazimierza Wielkiego.	-Uczeń rozumie znaczenie panowania Kazimierza Wielkiego dla historii Polski i je ocenia. -Omawia osiągnięcia gospodarcze, polityczne i kulturowe Kazimierza Wielkiego.	-Uczeń ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego.
-Uczeń wie, kto to byli Jadwiga Andegaweńska i Władysław Jagiełło.	-Uczeń zna legendę o klamerce królowej Jadwigi. -Wskazuje na mapie Wielkie Księstwo Litewskie. -Zna datę zawarcia unii w Krewie.	-Uczeń zna herby Wielkiego Księstwa Litewskiego i Królestwa Polskiego. -Wymienia przyczyny i skutki unii polsko-litewskiej.	-Uczeń zna rodowód królowej Jadwigi i wie, dlaczego zasiadła ona na polskim tronie.	-Uczeń samodzielnie ocenia unię w Krewie.
-Uczeń wie, kim byli Krzyżacy. -Zna datę bitwy pod Grunwaldem. -Wie, kto to był Zawisza Czarny.	-Uczeń zna przebieg bitwy pod Grunwaldem. -Opowiada o bitwie pod Grunwaldem. -Odczytuje z planu przebieg bitwy pod Grunwaldem. -Rozumie znaczenie powiedzenia: „polegać jak na Zawiszy”.	-Uczeń opowiada, jak Krzyżacy założyli swoje państwo. -Wskazuje na mapie: Malbork, Gdańsk, Pomorze Gdańskie, Grunwald. -Wymienia przyczyny i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami.	-Uczeń rozumie znaczenie bitwy pod Grunwaldem.	-Uczeń zna historię Zawiszy Czarnego. Opowiada o przyjęciu przez Władysława Jagiełłę dwóch nagich mieczy przed bitwą grunwaldzką

-Uczeń wie, kto to byli: rycerz, giermek. -Wie, co to jest herb. -Wymienia elementy średniowiecznego zamku.	-Uczeń wie, kto to był paż. -Wie, co to są: turniej rycerski, pasowanie na rycerza. -Podaje przykładowe zasady kodeksu rycerskiego.	-Uczeń wyjaśnia pojęcia: herb, turniej, pasowanie na rycerza. -Wie, jakie były funkcje poszczególnych elementów średniowiecznego zamku.	-Uczeń rozumie znaczenie kodeksu rycerskiego.	-Uczeń wyjaśnia na przykładzie Zawiszy Czarnego, czy średniowieczny rycerz może być wzorem dla współczesnego człowieka.
-Uczeń wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik.	-Uczeń opowiada o życiu Mikołaja Kopernika. -Opowiada o życiu krakowskich żaków.	-Uczeń opowiada, jakie wykształcenie miał Mikołaj Kopernik. -Wskazuje na mapie miejsca związane z Mikołajem Kopernikiem. -Objasnia, czego dotyczyła teoria heliocentryczna.	-Uczeń wyjaśnia, jakie było znaczenie teorii Kopernika dla rozwoju nauki.	-Uczeń zna najślawniejszych absolwentów Akademii Krakowskiej.

DZIAŁ IV. W CZASACH ZWYCIĘSTW I LATACH NIEWOLI

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń wie, które miasto założył Jan Zamoyski.	-Uczeń wie, kto to był Jan Zamoyski i wymienia jego osiągnięcia.	-Uczeń rozumie określenie „mąż stanu”. Wie, kto był ostatnim królem z dynastii Jagiellonów. Wymienia trzech królów wybranych na polski tron po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów.	-Rozumie rolę wybitnej jednostki w dziejach.	-Uczeń omawia funkcje najważniejszych elementów XVI-wiecznego miasta (na przykładzie Zamościa).
-Uczeń wie, kim byli bohaterowie wojen Polski w XVIIw , -Zna datę bitwy pod Wiedniem.	-Uczeń wie, co to była husaria i jak wyglądał husarz. -Podaje skutki wojen Polski ze Szwecją i z Turcją.	-Uczeń wyjaśnia terminy: potop szwedzki, -Rozumie znaczenie obrony Jasnej Góry w czasach potopu szwedzkiego.	-Uczeń zna datę bitwy pod Chocimiem, w której dowodził Jan III Sobieski. Rozumie treść drugiej zwrotki <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> .	-Uczeń samodzielnie ocenia udział wojsk polskich w bitwie pod Wiedniem.

	-Zna datę rozpoczęcia i zakończenia potopu szwedzkiego. -Zna słowa drugiej zwrotki <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>.			
-Uczeń wie, kiedy powołano Komisję Edukacji Narodowej.	-Uczeń wymienia osiągnięcia króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w dziedzinie kultury. -Wie, kim byli Marcello Bacciarelli i Canaletto. -Rozpoznaje na ilustracji pałac Na Wodzie w Łazienkach Królewskich w Warszawie.	-Uczeń wie, w jakim celu powołano Komisję Edukacji Narodowej. -Wie, co to były Szkoła Rycerska i obiady czwartkowe.	-Uczeń wie, kto to byli Ignacy Krasicki i Grzegorz Piramowicz. -Rozumie znaczenie rozwoju nauki i sztuki.	-Uczeń opowiada szczegółowo o kulturze epoki stanisławowskiej, np. o dziełach Ignacego Krasickiego lub Marcela Bacciarellego.
-Uczeń zna datę dzienną uchwalenia pierwszej polskiej konstytucji. -Wie, kto to był Tadeusz Kościuszko. -Wymienia trzy państwa uczestniczące w rozbiorach Polski.	-Uczeń zna datę insurekcji kościuszkowskiej. -Wie, co to jest insurekcja i kto to byli kosynierzy. -Wie, dlaczego 3 maja obchodzi się w Polsce święto narodowe.	-Uczeń zna datę i przyczyny II rozbioru Polski. - Opowiada o bitwie pod Racławicami. -Wie, co to była <i>Konstytucja 3 maja</i> i rozumie jej znaczenie. -Wskazuje na mapie trzy państwa zaborcze i zagarnięte przez nie polskie ziemie.	-Uczeń ocenia insurekcję kościuszkowską – wskazuje jej mocne i słabe strony.	-Uczeń wymienia przyczyny rozbiorów Polski.
-Uczeń wie, kto i kiedy napisał tekst <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>. -Zna na pamięć pierwszą zwrotkę	-Uczeń wie, kto to byli: Napoleon Bonaparte, Jan Henryk Dąbrowski, Józef Wybicki. -Wie, kiedy powstały Legiony Polskie.	-Uczeń opowiada o powstaniu Legionów Polskich.	-Uczeń rozumie znaczenie Napoleona dla sprawy polskiej.	-Uczeń ocenia działania Napoleona w odniesieniu do Polaków.

i refren polskiego hymnu.	Zna na pamięć polski hymn.			
-Uczeń wie, co to były branka i Cytadela warszawska. -Zna datę rozpoczęcia powstania styczniowego.	-Uczeń wie, co to były manifestacje patriotyczne i kto brał w nich udział. -Wie, kto to był Romuald Traugutt.	-Uczeń wie, że w 1830 roku wybuchło powstanie listopadowe. -Wymienia przyczyny i skutki powstania styczniowego. Rozumie, dlaczego powstańcy styczniowi podjęli walkę partyzancką.	-Uczeń opowiada o działaniu państwa podziemnego podczas powstania styczniowego. -Jeśli to możliwe, znajduje w swojej okolicy miejsca związane z powstaniem styczniowym i zna jego lokalnych bohaterów.	-Uczeń ocenia powstanie styczniowe.
-Uczeń wie, co to były rusyfikacja i germanizacja.	-Uczeń wie, co to jest tajne nauczanie. -Omawia sytuację Polaków w poszczególnych zaborach. -Opowiada o oporze Polaków wobec rusyfikacji oraz germanizacji (Michał Drzymała, dzieci z Wrześni).	-Uczeń wie, co to jest <i>Rota</i> Marii Konopnickiej. -Wie, co to były rugie pruskie.	-Ocena znaczenie oporu Polaków wobec zaborców.	-Uczeń zna i rozumie treść <i>Roty</i> .
-Uczeń wie, z czego zasłynęła Maria Skłodowska-Curie.	-Uczeń wymienia osiągnięcia Marii Skłodowskiej - Curie.	-Uczeń wie, kiedy i za co Maria Skłodowska-Curie otrzymała dwukrotnie Nagrodę Nobla.	-Uczeń ocenia działalność Marii Skłodowskiej-Curie.	-Uczeń zauważa wzrost znaczenia kobiet w rozwoju nauki i kultury w XIX wieku.
DZIAŁ V. TRUDNE DZIEJE OSTATNICH STU LAT				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-Uczeń zna datę rozpoczęcia I wojny światowej. -Wie, kto to był Józef Piłsudski.	-Uczeń wyjaśnia, dlaczego wojnę z lat 1914–1918 nazywamy światową. -Wie, kto to był Roman Dmowski.	-Uczeń omawia dwie polskie orientacje polityczne podczas I wojny światowej. -Wie, kto to był Józef Haller. -Rozumie, dlaczego I wojna światowa była szansą dla	-Uczeń opowiada o początkach niepodległego państwa polskiego.	-Uczeń ocenia działania Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w czasie I wojny światowej.

	-Wymienia polskie formacje wojskowe walczące podczas I wojny światowej.	Polski na odzyskanie niepodległości.		
-Uczeń zna datę Bitwy Warszawskiej.	-Uczeń rozumie pojęcia: Armia Czerwona, bolszewicy. -Opowiada o przebiegu Bitwy Warszawskiej.	-Uczeń wymienia przyczyny i skutki wojny Polski z bolszewicką Rosją. -Wskazuje na mapie ziemie, o które Polacy walczyli w okresie kształtowania się granic odrodzonego państwa polskiego.	-Uczeń, rozumie określenie „Cud nad Wisłą”.	-Uczeń wyjaśnia znaczenie Bitwy Warszawskiej dla losów Polski i Europy.
-Uczeń wskazuje na mapie Gdynię i COP.	-Uczeń opowiada o powstaniu portu i miasta Gdyni. -Uczeń wie, kto to był Eugeniusz Kwiatkowski.	-Uczeń wie, kto to był Władysław Grabski. -Rozumie znaczenie powstania Gdyni i COP dla odrodzonej Polski.	-Uczeń wymienia trudności, z którymi Polacy zmagali się po odzyskaniu niepodległości.	-Uczeń ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej.
-Uczeń wie, co to były obozy koncentracyjne i podaje przykład takiego obozu. -Wie, co to były Armia Krajowa i Szare Szeregi. -Zna datę rozpoczęcia II wojny światowej.	-Uczeń wie, co to były tajne nauczanie i mały sabotaż. Wie, kto to byli „Rudy”, „Alek” i „Zośka”. -Opowiada o akcji pod Arsenalem.	-Uczeń wie, co to było Polskie Państwo Podziemne. -Wymienia i omawia formy represji stosowane przez okupantów względem Polaków oraz sposoby walki Polaków z okupantami.	-Uczeń rozumie, dlaczego należy czcić pamięć Polaków prześladowanych podczas II wojny światowej. -Jeśli to możliwe, znajduje w swojej okolicy miejsca związane z prześladowaniami ludności polskiej podczas II wojny światowej i zna lokalnych bohaterów tego okresu.	-Uczeń wyjaśnia na przykładzie harcerzy z Szarych Szeregów, czy bohaterowie II wojny światowej mogą być wzorem dla współczesnych dzieci i młodzieży.

-Uczeń zna datę dzienną rozpoczęcia powstania warszawskiego.	-Uczeń wie, ile dni trwało powstanie warszawskie. -Zna skutki powstania warszawskiego.	-Uczeń wie, jaką rolę w powstaniu warszawskim odgrywali najmłodszy powstańcy (harcerze, łącznicy i sanitariuszki).	-Uczeń wymienia przyczyny klęski powstania warszawskiego.	-Uczeń ocenia powstanie warszawskie.
-Uczeń zna datę zakończenia II wojny światowej. -Wie, kto to byli Witold Pilecki i Danuta Siedzikówna „Inka”.	-Uczeń wie, na czym polegała specyfika władzy komunistów w Polsce. -Wie, kto to byli żołnierze niezłomni (wyklęci). -Opowiada o dokonaniach Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki”.	-Uczeń wyjaśnia określenie „żołnierze niezłomni”. -Rozumie pojęcia: Urząd Bezpieczeństwa, komuniści, milicja.	-Uczeń rozumie, dlaczego należy czcić pamięć żołnierzy niezłomnych.	-Uczeń ocenia działania komunistycznych władz w powojennej Polsce.
-Uczeń zna datę roczną powstania Solidarności. -zna bohaterów Solidarności np. wie, kto to jest Lech Wałęsa.	-Uczeń zna datę wprowadzenia stanu wojennego. -Wie, kto to byli Wojciech Jaruzelski i Jerzy Popiełuszko.	-Uczeń podaje przyczyny i skutki zawarcia porozumień sierpniowych oraz wprowadzenia stanu wojennego. -Dostrzega związek między działalnością Solidarności a obaleniem komunizmu w Polsce. -Zna datę pierwszych częściowo wolnych wyborów parlamentarnych.	-Uczeń rozumie znaczenie powstania Solidarności dla historii Polski i Europy.	-Uczeń ocenia wprowadzenie stanu wojennego oraz przemiany, które zaszły w Polsce po 4 czerwca 1989 roku.
-Uczeń wie, kto to był Jan Paweł II (Karol Wojtyła).	-Uczeń wie, kto to był Stefan Wyszyński. -Wie, kiedy wybrano Karola Wojtyłę na papieża. Zna najważniejsze fakty z życia papieża Polaka.	-Uczeń opowiada o życiu i działalności Jana Pawła II. -Uczeń wie, co to były obchody tysiąclecia chrztu Polski.	-Uczeń rozumie rolę i znaczenie Kościoła katolickiego w powojennej Polsce.	-Uczeń – jeśli to możliwe – znajduje w swojej okolicy (regionie) miejsca związane z Janem Pawłem II.

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA VA

DZIAŁ I. PRADZIEJE I NAJSTARSZE CYWILIZACJEE				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-Uczeń wskazuje kontynent, z którego pochodzi człowiek; -Opisuje życie ludzi przed rewolucją neolityczną i po niej; -Rozumie pojęcia: wędrowny i osiadły tryb życia oraz potrafi je wyjaśnić	-Uczeń rozumie pojęcia: neolit, paleolit, rewolucja neolityczna	-Uczeń rozumie, dlaczego pierwsi ludzie prowadzili najpierw wędrowny, a później osiadły tryb życia; -Wie, dlaczego pojawili się kupcy i rzemieślnicy	-Uczeń analizuje wpływ rewolucji neolitycznej na zmiany w życiu ludzi na różnych płaszczyznach	-Uczeń analizuje wpływ warunków geograficznych na życie ludzi i zmiany w nim zachodzące
-Uczeń wskazuje na mapie Mezopotamię; -wymienia trzy osiągnięcia mieszkańców Mezopotamii; -Wie, kim był Hammurabi, i zna założenia jego kodeksu; -Wymienia surowce, z których zaczęto wyrabiać narzędzia	-Uczeń omawia znaczenie nowych surowców, z których wykonywano narzędzia; -zna najważniejsze rzeki - Mezopotamii; -rozumie znaczenie słów: politeizm i kodeks	-Uczeń omawia znaczenie wylewów rzek dla rozwoju rolnictwa; -omawia religię politeistyczną; -uzasadnia nazwę – Żyzny Półksiężyc	-Uczeń wymienia okoliczności, które wpłynęły na powstanie państwa	-Uczeń analizuje znaczenie wynalezienia pisma dla funkcjonowania państwa; -wskazuje konsekwencje wynalezienia koła
-Uczeń wie, nad jaką rzeką leży Egipt; -Rozumie pojęcia:	-Uczeń wie, dlaczego wylewy Nilu miały wpływ na plony;	-Uczeń wyjaśnia, dlaczego Egipt był nazywany darem Nilu;	-Uczeń omawia władzę faraona; -rozumie znaczenie pisma	– Uczeń porównuje Egipt z Mezopotamią pod względem wpływu

faraon i hieroglify; -Rozumie pojęcia: politeizm, piramida, sarkofag, mumia; -Wymienia trzy osiągnięcia Egipcjan	-Wie, czym zajmowali się: faraon, pisarze, rzemieślnicy, kupcy, kapłani; -Wymienia przykłady bogów egipskich	-rozumie pojęcie monarchia despotyczna; -rozumie, dlaczego Egipcjanie mumifikowali zwłoki	dla funkcjonowania państwa; -rozumie znaczenie wynalazków Egipcjan	warunków geograficznych na życie mieszkańców; – porównuje wynalazki poznanych cywilizacji
– wskazuje na mapie Palestynę; – rozumie pojęcia: dekalog, judaizm; – wie, w kogo wierzyli Żydzi	– rozumie pojęcia: monoteizm, Jahwe; – podaje cechy judaizmu	– wskazuje na związek warunków geograficznych z zajęciami mieszkańców Palestyny; – wskazuje najważniejsze postacie z historii Izraela i wiąże je z wydarzeniami	– opisuje wędrówki i niewolę Żydów	– porównuje cechy judaizmu i chrześcijaństwa, dostrzega korzenie chrześcijaństwa w judaizmie
– wskazuje położenie poznanych cywilizacji na mapie; – potrafi podać co najmniej jedną informację na ich temat	– wymienia zajęcia mieszkańców poznanych państw; – wskazuje przykłady politeizmu i monoteizmu	– omawia wpływ warunków geograficznych na życie codzienne ludzi	– wskazuje osiągnięcia omówionych cywilizacji, potrafi je przyporządkować do danego obszaru, dostrzega ich wpływ na zachodzące zmiany	– analizuje wpływ osiągnięć na zachodzące zmiany; – potrafi dostrzec różnice między cywilizacjami w różnych dziedzinach życia

DZIAŁ II. STAROŻYTNA GRECJA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wskazuje na mapie starożytną Grecję; – rozumie pojęcie polis; – wymienia zajęcia Greków	– rozumie pojęcia: Hellada, Hellenowie, akropol, agora, kolonia	– dostrzega i omawia wpływ warunków geograficznych na zajęcia i sposób życia starożytnych Greków	– rozumie przyczyny powstawania polis; – rozumie przyczyny kolonizacji greckiej	– rozumie przyczyny wpływów greckich w basenie Morza Śródziemnego
– rozumie pojęcie demokracja	– omawia demokrację jako sposób sprawowania rządów	– wymienia urzędników ateńskich oraz ich kompetencje	– omawia różnice w zadaniach kobiet i mężczyzn oraz obywateli i cudzoziemców	– porównuje współczesną demokrację z demokracją ateńską
– rozumie pojęcie politeizm w odniesieniu do wierzeń Greków; – wie, gdzie była siedziba bogów greckich; – zna co najmniej jednego boga greckiego	– wymienia najważniejszych bogów greckich: Zeusa, Posejdona, Hades, Atenę, Afrodytę, Herę, Apolla; – opisuje wygląd bogów	– zna sposoby oddawania czci bogom	– wie, kim był Homer; – wie, kim byli herosi	– potrafi wskazać znaczenie religii jako czynnika jednoczącego Greków
– wie, gdzie odbywały się igrzyska; – wie, jak wyglądał teatr grecki	– wskazuje dyscypliny sportowe, które były uprawiane w czasie igrzysk; – wie, jak wyglądała praca i stroje aktorów; – wie, jaka była geneza teatru	– rozumie znaczenie sportu w codziennym życiu Greków; – wie, w jaki sposób nagradzano zwycięzców na igrzyskach	– wie, czym różni się tragedia od komedii; – wymienia twórców tragedii i komedii	– uzasadnia, dlaczego igrzyska i teatr były czynnikami integrującymi Greków

– potrafi wskazać budynek wzniesiony przez Greków; – rozumie pojęcie filozofia; – wie, jak wyglądało pismo greckie	– rozumie znaczenie pisma dla rozwoju nauki; – wymienia greckich filozofów; – wskazuje nauki, które rozwinęły się w Grecji	– rozróżnia porządki architektoniczne; – wie, czym zajmowali się filozofowie; – zna dokonania Homera	– porównuje osiągnięcia Greków z osiągnięciami dotychczas poznanych cywilizacji	– dostrzega integrujący charakter sztuki i nauki greckiej
– potrafi wskazać Grecję na mapie; – wymienia, co najmniej trzy osiągnięcia Greków w różnych dziedzinach życia	– zna zajęcia Greków; – wymienia rodzaje nauk, które rozwinęły się w Grecji	– wie, jaki był wpływ warunków geograficznych na zajęcia Greków; – rozumie znaczenie pisma dla funkcjonowania polis i rozwoju nauki	– rozumie wpływ warunków geograficznych na powstawanie polis; – wskazuje czynniki integrujące greckie polis	– dostrzega, czym różni się demokracja ateńska od demokracji współczesnej
DZIAŁ III. STAROŻYTNY RZYM				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– potrafi wskazać Rzym na mapie; – zna pojęcie republika	– wie, kiedy Rzym stał się republiką; – zna zasady funkcjonowania republiki; – wymienia rzymskie urzędy; – wie, jak byli ubrani urzędnicy rzymscy	– wskazuje kompetencje urzędników rzymskich	– porównuje republikę rzymską z demokracją ateńską	– rozumie przyczyny walk plebejuszy z patrycjuszami
– potrafi pokazać Imperium Rzymskie na mapie; – wie skąd się brali niewolnicy; – rozumie pojęcie cesarstwo	– rozumie pojęcie romanizacja; – wie, kim był Juliusz Cezar; – wie, kiedy upadła republika; – omawia położenie	– wskazuje przyczyny rzymskich podbojów; – wie, jaki był wpływ Rzymian na podbite prowincje	– rozumie, dlaczego doszło do upadku republiki; – wskazuje efekty podbojów rzymskich i upadku republiki	– omawia różnice między republiką a cesarstwem

	niewolników			
– rozumie pojęcia: akwedukt, łuk triumfalny, gladiator; – omawia religię Rzymian	– wymienia bogów rzymskich; – wskazuje osiągnięcia Rzymian w budownictwie; potrafi wyjaśnić powiedzenie: „Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.”	– opowiada o edukacji rzymskiej; – wymienia rzymskich twórców	– wyjaśnia wpływ Greków na kulturę rzymską; – uzasadnia, że państwo rzymskie było krajem wielu religii	– dostrzega wpływ osiągnięć Rzymian na współczesny świat
– zna datę upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie; – wie, gdzie i kiedy narodziło się chrześcijaństwo; – wie, kim był Jezus Chrystus; – rozumie pojęcie chrześcijaństwo –	– omawia założenia chrześcijaństwa; – wie, jak wyglądało życie pierwszych chrześcijan; – omawia rozwój chrześcijaństwa; – rozumie pojęcia: barbarzyńcy, tolerancja religijna	– rozumie przyczyny prześladowań chrześcijan; – wskazuje przyczyny słabości Imperium Rzymskiego	– wskazuje przyczyny upadku Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie	– analizuje przyczyny rozwoju chrześcijaństwa
– potrafi wskazać na mapie Rzym; – wymienia różne formy sprawowania władzy; – wie, kim byli Jezus Chrystus, Juliusz Cezar, Oktawian August, – wie, kiedy upadło Cesarstwo Rzymskie na Zachodzie	– umiejscawia w czasie powstanie i upadek Rzymu; – opisuje różne formy ustrojowe; – wymienia osiągnięcia Rzymian w różnych dziedzinach	– opisuje życie pierwszych chrześcijan; – opisuje rzymską edukację	– porównuje różne formy ustrojowe; – przedstawia przyczyny i skutki podbojów rzymskich	– dostrzega wpływy greckie na kulturę rzymską

DZIAŁ IV. POCZĄTKI ŚREDNIOWIECZA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wskazuje Bizancjum na mapie; – rozumie pojęcia: cesarstwo wschodnie, schizma wschodnia; – wie, jak wygląda mozaika	– wymienia działania cesarza Justyniana; – wskazuje osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i architektury;	– wskazuje różnice między cesarstwem wschodnim a zachodnim; -rozumie znaczenie Bizancjum dla zachowania dorobku starożytności zna konsekwencje schizmy wschodniej	– podaje argumenty uzasadniające przydomek cesarza Justyniana; - wskazuje działania, które miały pomóc w odbudowaniu cesarstwa	– omawia współczesne konsekwencje schizmy wschodniej
– wskazuje na mapie Półwysep Arabski; – wie, kim był Mahomet; – rozumie pojęcia: islam, Koran, muzułmanin, arabeska; -wie, w którym wieku powstał islam	– wymienia założenia islamu; – wskazuje ziemie podbite przez Arabów; -rozumie znaczenie roku 622	– wymienia filary islamu; -omawia politykę Arabów na podbitych terenach	-rozumie, jakie znaczenie mieli Arabowie w przekazaniu potomnym dorobku starożytnych Greków	– rozumie znaczenie handlu i wojen arabskich dla rozprzestrzeniania się osiągnięć innych kultur
DZIAŁ V.SPOŁECZESTWO,WŁADZA I KULTURA ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wie, kto mógł zostać rycerzem, przedstawia zadania rycerza; - opowiada, na czym polegał system lenny	– przedstawia drogę od paza do rycerza oraz zadania związane z poszczególnymi stopniami; – rozumie pojęcia: wasal,	– rozumie pojęcie immunitet; – opowiada o ceremonii nadawania lenna; – wie, na czym polegała kultura rycerska	– rozumie przyczyny i skutki powstania systemu lennego	– omawia rolę króla w systemie lennym; – rozumie, jaki wpływ miał system lenny na pozycję króla i sytuację wewnętrzną w państwie

	senior, lenno; – opowiada o zamku i jego roli jako siedziby możnowładcy			
– wie jak wyglądało życie na wsi średniowiecznej; -dostrzega różnice między panem a poddanymi	– zna narzędzia używane do pracy na roli w okresie średniowiecza; -wie, na czym polegało osadnictwo	– wymienia obowiązki chłopów i pana; -wskazuje nowe sposoby uprawiania ziemi	– rozumie znaczenie osadnictwa dla właściciela ziemi; – rozumie znaczenie pogody dla życia na wsi	-rozumie wpływ nowych metod uprawiania ziemi i nowych narzędzi na życie mieszkańców wsi
– wie, czym zajmowali się mieszkańcy miast; – potrafi opisać wygląd średniowiecznego miasta	– wie, jakie grupy społeczne mieszkały w średniowiecznych miastach; – rozumie pojęcia: cech, mistrz, czeladnik; – wymienia funkcje miast	– opowiada o procesie lokowania miasta i jego cechach; – rozumie, jakie znaczenie miały cechy	– rozumie, dlaczego właściciele ziemi dążyli do lokowania miast; – opisuje samorząd miasta w średniowieczu	– przedstawia podobieństwa i różnice między miastem współczesnym a średniowiecznym
– wymienia style architektoniczne średniowiecza; – wie, co się działo na uniwersytecie; – wie, czym się zajmowali zakonnicy	– wymienia przykłady średniowiecznych zakonów; – wie, gdzie powstał pierwszy zakon, zna jego założyciela; – rozumie zasadę „Módl się i pracuj”	– wymienia najstarsze uniwersytety; – rozumie rolę uniwersytetu; – wie, czym zajmowali się dominikanie i franciszkanie	– rozumie wpływ duchowieństwa i chrześcijaństwa na życie w średniowiecznej Europie	– porównuje rolę zakonów w średniowieczu i we współczesności
– wie, czego dotyczył spór między papieżem a cesarzem	– wie, kim byli: Henryk IV i Grzegorz VII; – rozumie pojęcie konkordatu wormacki; – opowiada o etapach sporu między papieżem	– rozumie określenie „pójść do Kanossy” i zna jego genezę	– rozumie przyczyny sporu między papieżem a cesarstwem; – rozumie przyczyny zmian zaproponowanych przez klasztory benedyktyńskie	– rozumie znaczenie konkordatu w Wormacji dla stosunków między Kościołem a państwami średniowiecznej Europy

	- a cesarzem; – wymienia założenia reformy kościoła zaproponowane przez klasztory benedyktyńskie			
– opisuje życie chłopca, rycerza, mieszczanina, duchownego w średniowieczu	– wymienia style architektoniczne średniowiecza i potrafi je rozpoznać	– dostrzega wpływ systemu lennego na funkcjonowanie wsi	– wskazuje zmiany zachodzące na wsi, rozumie ich znaczenie	– rozumie rolę chrześcijaństwa w kształtowaniu się średniowiecznej Europy
DZIAŁ VI. POLSKA PIERWSZYCH PIASTÓW				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wie, kim był Mieszko I; – wie, kiedy Polska przyjęła chrzest	– wymienia największe plemiona zamieszkujące ziemie polskie; – opowiada o tworzeniu państwa polskiego; – opowiada o przyjęciu chrztu	– wie, kiedy była bitwa pod Cedynią; – rozumie znaczenie podbojów dla tworzenia państwa Mieszka	– wskazuje przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa	– analizuje zmiany spowodowane przez chrzest w kontekście międzynarodowego położenia Polski
– wie, kto był następcą Mieszka I; – wie, kim był św.	– wie, kto i kiedy brał udział w zjeździe gnieźnieńskim; – opowiada o misji biskupa	– wskazuje przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego	– rozumie znaczenie powołania pierwszego arcybiskupstwa na	– rozumie, jak koronacja wpłynęła na sytuację Polski

Wojciech; – wie, w którym roku Bolesław Chrobry został królem i kiedy był zjazd w Gnieźnie	Wojciecha; – wie, z kim Bolesław Chrobry toczył wojny i zna rezultat tych wojen		ziemiach polskich	w Europie
– wie, jaka dynastia sprawowała rządy w średniowiecznej Polsce; – wie, kim byli Mieszko II, Bolesław Śmiały, Kazimierz Odnowiciel	– wymienia problemy Polski w I połowie XI w.	– wymienia przyczyny problemów Polski w XI w.; – wskazuje działania mające na celu poprawę sytuacji Polski podejmowane przez kolejnych władców	– rozumie przyczyny problemów wewnętrznych państwa polskiego	– wskazuje skutki koronacji Bolesława Śmiałego i zamordowania biskupa Stanisława
-wie, co oznaczał podział Polski na dzielnice	– zna sąsiadów Polski w okresie rozbitcia dzielnicowego; -wie, z kim walczyli Polacy w okresie rozbitcia dzielnicowego, i zna efekty tych walk	– wie, w jaki sposób układały się stosunki z sąsiadami Polski w okresie rozbitcia dzielnicowego; -opisuje proces budowania państwa krzyżackiego	– wymienia skutki testamentu Bolesława Krzywoustego; - wskazuje skutki stosunków Polski z sąsiadami	wskazuje skutki rozbitcia dzielnicowego na różnych płaszczyznach
– wymienia grupy społeczne w Polsce średniowiecznej; – wie, jakie były zajęcia wojów; – zna pojęcia: możnowładca, wojowie, duchowieństwo	– opisuje życie na wsi, w mieście	– wskazuje różnice występujące między poszczególnymi stanami	– dostrzega wpływ chrześcijaństwa na funkcjonowanie państwa polskiego	– rozumie, jakie znaczenie miały powinności poszczególnych grup społecznych dla funkcjonowania państwa

– wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów; – wymienia władców z dynastii Piastów; – wie, co się wydarzyło w 966 r., 1000 r., 1025 r., 1138 r.	– omawia działania pierwszych władców z dynastii Piastów	– wskazuje grupy społeczne zamieszkujące ziemie polskie, omawia ich zajęcia	– rozumie i wymienia przyczyny oraz skutki przyjęcia chrztu, zjazdu w Gnieźnie, pierwszej koronacji	– rozumie, jaki wpływ miało przyjęcie chrześcijaństwa na zmiany w różnych dziedzinach życia w Polsce
DZIAŁ VII. POLSKA DZIELNICOWA I ZJEDNOCZONA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wie, co oznaczał podział Polski na dzielnice; rozumie pojęcia: Krzyżacy, Mongołowie	– zna sąsiadów Polski w okresie rozbicia dzielnicowego; – wie, z kim walczyli Polacy w okresie rozbicia dzielnicowego, i zna efekty tych walk	– wie, w jaki sposób układały się stosunki z sąsiadami Polski w okresie rozbicia dzielnicowego; – opisuje proces budowania państwa krzyżackiego	– wskazuje skutki stosunków Polski z sąsiadami; – omawia przyczyny zaproszenia Krzyżaków do Polski –	– wskazuje skutki rozbicia dzielnicowego na różnych płaszczyznach
– wymienia stany w społeczeństwie polskim; – wie, na czym polegała kolonizacja; – zna pojęcie trójpółwka	– opowiada o procesie kolonizacji na prawie niemieckim; – wymienia zajęcia różnych stanów	– rozumie znaczenie zmian w rolnictwie dla życia ludzi	– analizuje znaczenie kolonizacji dla rozwoju gospodarczego; – wskazuje, w jaki sposób kształtował się samorząd na wsi, a jak w mieście	– rozumie, w jaki sposób ukształtowały się poszczególne grupy społeczne w Polsce
– wie, kto i kiedy zjednoczył ziemie polskie;	– wymienia kolejnych władców Polski; – wie, kiedy Polska utraciła	– wskazuje przyczyny zjednoczenia ziem polskich,	– wskazuje rolę Kościoła w zjednoczeniu ziem polskich	– rozumie znaczenie zjednoczenia ziem polskich dla zmiany

– wie, jakie ziemie Polska utraciła na rzecz Krzyżaków	Pomorze Gdańskie; – wskazuje wydarzenie uznawane za zakończenie rozbicia dzielnicowego	– rozumie znaczenie utraty Pomorza; – opowiada o próbach odzyskania utraconych ziem		położenia międzynarodowego Polski
-wie, kto był ostatnim królem Polski z dynastii Piastów; rozumie powiedzenie „Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną.”	-wymienia działania Kazimierza Wielkiego w różnych dziedzinach; -wie, kiedy została utworzona Akademia Krakowska	rozumie znaczenie powołania Akademii Krakowskiej; omawia, w jaki sposób Kazimierz Wielki rozwiązał problemy z Czechami i Krzyżakami	omawia znaczenie pokoju z Krzyżakami i Czechami dla Polski	
– wie, z kim Polska zawarła unie w XIV w.; – wie, kim byli: Jadwiga i Władysław Jagiełło; – wie, jaki był rezultat bitwy pod Grunwaldem, wie, kto w niej walczył; -zna nazwę dynastii, która rządziła Polską od 1385 roku	– opowiada o zawarciu unii Polski z Węgrami i Litwą; – opowiada o chrzcie Litwy i tzw. wielkiej wojnie z Krzyżakami; – wie, dlaczego doszło do wojny z Krzyżakami w 1409 r.	– rozumie przyczyny zawarcia przez Polskę unii z Litwą; – wie, dlaczego doszło do wielkiej wojny z Krzyżakami; – zna postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego	– rozumie znaczenie przywileju koszyckiego	-analizuje zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem unii
-wie, z jakich izb składał się sejm i kto w nim zasiadał; -rozumie pojęcie szlachta	-rozumie pojęcia: przywilej, sejm walny, konstytucja nihil novi, elekcja; -wie, na czym polegała monarchia stanowa	-wie, kiedy zebrał się pierwszy polski sejm; -opowiada o kształtowaniu się monarchii stanowej; -opowiada o powstawaniu przywilejów	-rozumie okoliczności nadawania przywilejów, -wskazuje ich konsekwencje; -wymienia treść przywilejów nadanych szlachcie	– omawia funkcjonowanie monarchii stanowej, dostrzega różnice między monarchią stanową a patrymonialną

-wie, kiedy Polska została zjednoczona; -wie, kim byli: Władysław Łokietek, Jadwiga, Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk	-wskazuje Polskę na mapie; -wskazuje na mapie państwa, z którymi Polska weszła w unie personalne	-rozumie znaczenie zawierania unii i zjednoczenia Polski	-wskazuje przyczyny i skutki: zjednoczenia ziem polskich, unii personalnych, wojny trzynastoletniej, nadawania przywilejów	– rozumie zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem zawieranych unii, zjednoczenia, nadawania przywilejów
---	---	--	--	--

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA VIA

DZIAŁ I. EUROPA I ŚWIAT W XVI WIEKU				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-zna datę: 1492; -zna sylwetki i dokonania Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana; -wskazuje na mapie trasy podróży K. Kolumba, V. da Gamy, F. Magellana	-zna pojęcie: jedwabny szlak; -wyjaśnia pochodzenie terminu <i>Indianie</i> ; -zna znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana	-wymienia przyczyny odkryć geograficznych	-rozumie znaczenie wprowadzenia nowego typu statków dla odkryć geograficznych	-porównuje sposoby podróżowania na przestrzeni wieków, dostrzega znaczenie zmian
-rozumie pojęcia: konkwistador, Nowy Świat, kolonia; -wymienia państwa, które były najważniejszymi kolonizatorami; -wskazuje na mapie tereny odkryte w XV i XVI wieku	-wymienia rośliny przywiezione do Europy przez odkrywców	-wymienia skutki gospodarcze, społeczne i polityczne odkryć geograficznych;	-rozumie zmiany, które zaszły w Europie i Nowym Świecie w wyniku odkryć geograficznych	-omawia znaczenie zmian wprowadzonych przez odkrywców na podbitych terenach, wskazuje ich pozytywy i negatywy
-rozumie pojęcia: renesans, odrodzenie, człowiek renesansu;	-rozumie termin humanizm;	-podaje przyczyny narodzin renesansu we Włoszech	-na wybranym przykładzie - omawia cechy sztuki renesansowej	-porównuje sztukę renesansu i średniowiecza;

-wymienia najwybitniejszych twórców włoskiego renesansu; wskazuje na mapie Włochy	-wymienia najważniejsze dzieła Michała Anioła, Leonarda da Vinci i Rafaela			-wskazuje podobieństwa między sztuką renesansu i starożytności
-wie, kto i kiedy udoskonalił wynalazek druku (ruchoma czcionka drukarska); -wymienia najważniejszych humanistów XVI-wiecznej Europy	-opisuje sylwetki Mikołaja Kopernika i Erazma z Rotterdamu	-opisuje znaczenie upowszechnienia druku dla rozwoju kultury; -omawia odkrycie Mikołaja Kopernika	-rozumie przełomowe znaczenie odkrycia Mikołaja Kopernika	-analizuje zmiany, które zaszły w XV i XVI wieku, i dostrzega ich wpływ na życie ludzi
-potrafi wskazać datę początku reformacji; -zna dokonania Marcina Lutra; -rozumie pojęcia: reformacja, anglikanizm, protestantyzm, luteranizm, kalwinizm; -wskazuje na mapie państwa, w których doszło do reformacji	-wie, kiedy doszło do: powstania anglikanizmu, podpisania pokoju w Augsburgu, nocy św. Bartłomieja; -zna dokonania Jana Kalwina i działania Henryka VIII związane z reformacją; -rozumie pojęcie tolerancji religijnej	-wymienia przyczyny reformacji; -przedstawia skutki reformacji; -opisuje wojny religijne oraz ich skutki	-dostrzega i wymienia różnice pomiędzy katolicyzmem i protestantyzmem; -dostrzega różnorodność przyczyn reformacji i różny jej przebieg w zależności od państwa	-analizuje przyczyny wojen religijnych; -wskazuje zmiany, które zaszły w Europie w związku z reformacją
-wie, kiedy i gdzie odbył się sobór reformujący Kościół;	-zna najważniejsze postanowienia soboru trydenckiego;	-omawia zmiany, które nastąpiły w Kościele katolickim po soborze	-rozumie skutki dwóch reform chrześcijaństwa;	-porównuje sytuację w Kościele katolickim przed soborem i po jego reformach

-rozumie pojęcia: sobór, jezuita, kontrreformacja, reforma katolicka	-przedstawia działalność sądów kościelnych i jezuitów		-omawia wpływ reform na zmiany w funkcjonowaniu Kościoła	
-omawia najważniejsze wydarzenia XVI wieku	-wymienia dzieła renesansu, -zna najważniejszych twórców tego okresu; -wyjaśnia pojęcia: renesans, humanizm, odkrycia geograficzne, kolonie, reformacja, reforma trydencka, kontrreformacja	-przedstawia przyczyny i skutki: reformacji, reformy katolickiej, odkryć geograficznych	-rozumie i uzasadnia przełomowy charakter: udoskonalenia druku, ustaleń Mikołaja Kopernika, odkrycia Ameryki, wystąpienia Marcina Lutra	-porównuje początek nowożytności z poprzednimi epokami, - omawia zmiany, które zaszły w XVI wieku; -dostrzega wpływ starożytności na sztukę i postrzeganie świata w renesansie

DZIAŁ II.POLSKA W XVIW.

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-wskazuje na mapie ziemie, którymi władali Jagiellonowie; -wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów; -rozumie określenie: hołd pruski; -zna datę hołdu pruskiego	-opisuje początek wojny z państwem moskiewskim; -wyjaśnia okoliczności powstania floty na Bałtyku	-wie, w jaki sposób doszło do likwidacji państwa zakonnego; -zna postanowienia traktatu pokojowego zawartego w Krakowie w 1525 roku	-wymienia i rozumie przyczyny wojen z państwem moskiewskim	-omawia położenie międzynarodowe Polski za ostatnich Jagiellonów
-rozumie pojęcia: nihil novi, demokracja szlachecka, sejm walny,	-opowiada o powstaniu demokracji szlacheckiej;	-rozumie zasadę jednomyślności w pracy sejmu;	-potrafi wskazać konsekwencje demokracji szlacheckiej;	-porównuje demokrację szlachecką z innymi

izba poselska, izba senatorska, magnat, pospolite ruszenie; -określa wiek, w którym ukształtował się sejm	-opowiada o funkcjonowaniu sejmu; -wskazuje, czym szlachta różniła się od innych stanów	-omawia znaczenie szlachty w państwie	-wskazuje przyczyny przewagi politycznej szlachty w Polsce	formami sprawowania władzy
-wyjaśnia pojęcia: unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów; -wie, kiedy doszło do zawarcia unii realnej; -wiąże postać Zygmunta Augusta z unią w Lublinie; -wskazuje na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów	-wymienia postanowienia unii lubelskiej	-zna przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; -wymienia i rozumie skutki unii	-rozumie różne oceny unii ze strony Polaków i Litwinów	-porównuje charakter unii realnej i unii personalnej; -ocenia zawarcie unii z perspektywy polityki zagranicznej i wewnętrznej
-rozumie pojęcia: wolna elekcja, sejm elekcyjny, artykuły henrykowskie, pacta conventa, Akademia Wileńska; -wymienia dwóch pierwszych władców elekcyjnych	-wyjaśnia zasady wolnej elekcji; -wie, gdzie odbywały się wolne elekcje; -omawia rządy dwóch pierwszych władców elekcyjnych	-rozumie znaczenie artykułów henrykowskich i pacta conventa dla ograniczenia władzy królewskiej; -rozumie znaczenie propagandy w czasie wolnej elekcji	-dostrzega wady i zalety elekcyjnego oboru władcy	-porównuje monarchię elekcyjną z monarchią dziedziczną
-rozumie pojęcia: pańszczyzna, folwark, „spichlerz Europy”;	-wie, dlaczego w Rzeczypospolitej rozwinęła się produkcja zboża i handel tym towarem;	-analizuje znaczenie Gdańska dla polskiej gospodarki	-rozumie i uzasadnia wpływ handlu zbożem na położenie chłopów i wzrost roli gospodarczej szlachty	-potrafi uzasadnić znaczącą rolę szlachty w gospodarce polskiej

-wie, jaką monetę biła Rzeczpospolita w XVI wieku; -pokazuje na mapie Gdańsk	-wie, co Rzeczpospolita eksportowała i importowała			
-wymienia narody zamieszkujące Rzeczpospolitą; -wskazuje na mapie tereny zamieszkane przez Polaków, Litwinów, Rusinów, Niemców; -wymienia religie i wyznania XVI-wiecznej Rzeczypospolitej	-na przykładzie Lwowa omawia koegzystencję różnych narodów; -rozumie pojęcie: konfederacja warszawska, - zna datę podpisania tego dokumentu	-wie, dlaczego w Rzeczypospolitej mieszkało wiele mniejszości narodowych; -omawia przyczyny i skutki tolerancji religijnej	-omawia znaczenie konfederacji warszawskiej dla tolerancji religijnej	-porównuje sytuację protestantów w Rzeczypospolitej i Europie
-wie, kim byli i z czego zasłynęli Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Andrzej Frycz Modrzewski; -omawia renesansowy charakter Zamościa; -rozumie pojęcie „złoty wiek kultury polskiej”	-wskazuje przykłady zmian zachodzących w Polsce w okresie renesansu: rozwój polszczyzny i alfabetu polskiego, powstawanie budowli renesansowych, szerzenie idei humanizmu i renesansu na uniwersytetach	-omawia wpływ podróży, powstawania uniwersytetów i upowszechnienia druku na zmiany w polskiej kulturze; -wskazuje cechy renesansu na przykładzie ratusza w Zamościu, Wawelu	-rozumie i uzasadnia, dlaczego w odniesieniu do Zamościa używa się określenia „miasto idealne”	-porównuje renesans w Polsce i Europie
-omawia sytuację gospodarczą Polski w XVI wieku;	-charakteryzuje rządy dwóch ostatnich Jagiellonów; -opisuje mechanizmy wolnej elekcji	-rozumie przyczyny i skutki unii lubelskiej; -wskazuje przyczyny nazywania XVI stulecia	-uzasadnia rozwój gospodarczy Polski i tolerancję religijną	-wskazuje cechy Polski w XVI wieku i analizuje zachodzące w niej przemiany

-wymienia narody, religie i wyznania Rzeczypospolitej Obojga Narodów		„złotym wiekiem” kultury polskiej		
DZIAŁ III. EUROPA I POLSKA W XVII W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-rozumie pojęcia: Król Słońce, monarchia absolutna, Wersal, etykieta; -wie, kiedy panował Ludwik XIV	-wyjaśnia słowa „Państwo to ja”; -opowiada o drodze Francji do pozycji mocarstwa	-przedstawia cechy monarchii absolutnej	-rozumie i uzasadnia rolę Ludwika XIV w tworzeniu potęgi Francji; -wyjaśnia, dzięki czemu Francja stała się potęgą w Europie	-porównuje demokrację szlachecką z monarchią absolutną
-wie, kiedy doszło do rewolucji w Anglii; rozumie pojęcia: purytanie, Wspaniała Rewolucja, <i>Deklaracja praw</i> ; -zna postać Olivera Cromwella; -wie, kiedy doszło do: konfliktu króla z Parlamentem, Wspaniałej Rewolucji, unii Anglii i Szkocji	-wskazuje zmiany zachodzące w Anglii, gdy była republiką; -rozumie zasadę „król panuje, ale nie rządzi”	-rozumie, dlaczego doszło do konfliktu króla z Parlamentem, wskazuje skutki tego sporu	-opowiada o powstaniu Wielkiej Brytanii; charakteryzuje ustrój Wielkiej Brytanii	-porównuje sposób sprawowania rządów w Wielkiej Brytanii XVII wieku i demokrację szlachecką
-zna postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy, Dymitra Samozwańca;	-wie, jak zakończyła się unia personalna Polski i Szwecji;	-wyjaśnia przyczyny i skutki interwencji polskiej w Rosji	-dostrzega i omawia konsekwencje unii ze Szwecją, porównuje ją z unią lubelską	-analizuje pozycję międzynarodową Rzeczypospolitej za rządów Zygmunta III Wazy

-wskazuje na mapie państwo, z którym Polska zawarła unię personalną z chwilą powołania na tron Zygmunta III Wazy; -rozumie pojęcia: samodzierżawie, wielka smuta, dymitriada, Kreml, husaria; zna daty: 1610, 1612, 1634	-zna okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez dynastię Wazów; -wskazuje na mapie zmiany granicy po pokoju polanowskim			
-rozumie pojęcia: Kozacy, rejestr kozacki, ugoda w Perejasławiu; -zna postać Bohdana Chmielnickiego	-omawia przebieg powstania kozackiego; -wskazuje na mapie bitwy, które stoczono podczas powstania	-wskazuje przyczyny wybuchu powstania kozackiego	-rozumie znaczenie ugody w Perejasławiu; -zna skutki rozejmu w Andruszowie	-analizuje przyczyny sukcesu powstania; -wskazuje przyczyny i skutki zbliżenia się Kozaków i Rosji
-zna postacie: Jana Kazimierza, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego; -zna pojęcia: potop, hetman; -wie, co wydarzyło się w 1655 i w 1660 roku	-opisuje przebieg wojen polsko-szwedzkich; -omawia postanowienia pokoju w Oliwie	-wskazuje przyczyny konfliktu między Polską a Szwecją; -rozumie znaczenie udanej obrony Jasnej Góry	-omawia znaczenie pokoju w Oliwie dla stosunków polsko-szwedzkich	-rozumie dążenie do opanowania Bałtyku przez państwa nad nim leżące
-wyjaśnia pojęcia: liberum veto, „złota wolność”, rokosz, królewęża	-wymienia skutki gospodarcze i polityczne wojen w XVII wieku	-rozumie i omawia demograficzne skutki wojen XVII-wiecznych	-rozumie znaczenie upadku gospodarczego Rzeczypospolitej dla funkcjonowania państwa	-rozumie wpływ „złotej wolności” na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w XVII wieku

-zna sylwetkę i dokonania Jana III Sobieskiego; -wie, kiedy miały miejsce bitwy pod Chocimiem i pod Wiedniem oraz jaki był ich rezultat; -rozumie pojęcia: haracz, odsiecz wiedeńska; -wskazuje na mapie miejsca bitew z Turkami	- przebieg wojen polsko-tureckich	-wskazuje przyczyny wojen polsko-tureckich; -rozumie znaczenie bitwy pod Wiedniem	-omawia okoliczności, w których Polacy ruszyli na odsiecz Wiedniowi; -rozumie znaczenie odsieczy dla pozycji Polski w Europie	-wyjaśnia, dlaczego Jana III Sobieskiego nazywano „Lwem Lechistanu”
-wskazuje przykłady sztuki barokowej w architekturze, malarstwie i rzeźbie; -wyjaśnia pojęcia: barok, sarmatyzm, wie, jakiego dotyczyły okresu; -opowiada o stylu życia szlachty w okresie baroku	-wymienia cechy sztuki barokowej	-rozumie znaczenie sztuki baroku dla Kościoła katolickiego; -omawia początki nietolerancji religijnej w Polsce, wskazuje jej przyczyny	-wskazuje różnice między kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej	-rozumie przyczyny różnic pomiędzy kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej
-wymienia najważniejsze wydarzenia XVII wieku; -zna postacie władców	-opowiada o przebiegu wojen toczonych przez Rzeczypospolitej w XVII wieku;	-zna przyczyny i skutki najważniejszych wydarzeń XVII wieku	-analizuje przyczyny klęsk i zwycięstw Rzeczypospolitej w XVII wieku	-porównuje ustrój Rzeczypospolitej z systemami we Francji i w Anglii w XVII wieku

i wodzów polskich w XVII wieku; -wie, kim byli Ludwik XIV i Oliver Cromwell	-przedstawia przejawy kryzysu na ziemiach polskich w XVII wieku; -omawia sztukę barokową na wybranych przykładach, -omawia kulturę sarmacką; -opisuje monarchię absolutną we Francji i parlamentarną w Anglii, -wymienia postacie i wydarzenia związane z kształtowaniem się tych ustrojów			
DZIAŁ IV. EUROPA I ŚWIAT W XVIII W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-rozumie pojęcia: „stulecie światła”, <i>Wielka encyklopedia francuska</i> , manufaktura, trójpodział władz, absolutyzm oświecony; -opisuje wynalazki oświecenia	-zna sylwetki i dokonania: J.J. Rousseau, Woltera, Monteskiusza; -podaje cechy kultury oświecenia, umieszcza ten okres na osi czasu	-rozumie znaczenie wprowadzenia obowiązkowego szkolnictwa; -omawia koncepcję trójpodziału władz Monteskiusza	-analizuje absolutyzm oświecony i dostrzega jego wpływ na funkcjonowanie państwa	-rozumie znaczenie oświecenia dla postrzegania świata
-wskazuje na mapie Prusy, Rosję i Austrię; wyjaśnia pojęcia: absolutyzm oświecony, imperator;	-przedstawia reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii, wskazuje ich twórców	-wyjaśnia na przykładzie sąsiadów Rzeczypospolitej, na czym polegał absolutyzm oświecony w praktyce	-rozumie znaczenie reform gospodarczych i wojskowych przeprowadzonych w państwach ościennych	-porównuje sposób sprawowania władzy w Rzeczypospolitej i u jej sąsiadów

-wymienia XVIII-wiecznych władców, którzy wprowadzili zmiany w Rosji, Prusach i Austrii				
-rozumie pojęcia: herbatka bostońska, <i>Deklaracja niepodległości</i> , konstytucja; -wie, kiedy została podpisana <i>Deklaracja niepodległości</i> , - tłumaczy, dlaczego ten dzień jest świętem narodowym w Stanach Zjednoczonych; -wymienia Polaków walczących o niepodległość USA; -zna postacie Jerzego Waszyngtona i Benjamina Franklina	-opowiada o stosunkach między Anglią i koloniami; rozumie, dlaczego Kościuszko i Pułaski są bohaterami dla Amerykanów	-wskazuje przyczyny wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych; -omawia system sprawowania władzy w Stanach Zjednoczonych	-wskazuje różnice w systemie sprawowania władzy w państwach europejskich i w Stanach Zjednoczonych	-uzasadnia, dlaczego Stany Zjednoczone były pierwszym krajem, który wprowadził idee oświecenia w praktyce
-rozumie pojęcia: stan trzeci, Bastylia, monarchia konstytucyjna, <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> ;	-wymienia stany społeczne we Francji rządzonej przez Ludwika XVI, omawia ich rolę w państwie; -wyjaśnia okoliczności powstania monarchii konstytucyjnej	-wymienia przyczyny rewolucji we Francji	-porównuje monarchię absolutną z monarchią konstytucyjną	-dostrzega wpływ idei oświecenia na wybuch rewolucji we Francji

-wie, kiedy we Francji: wybuchła rewolucja, powstała monarchia konstytucyjna; -zna postacie Ludwika XVI i Marii Antoniny				
-rozumie pojęcia: terror jakobiński, wielki terror, gilotyna, Marsylianka	-wyjaśnia okoliczności wybuchu wojny Francji z sąsiadami; -charakteryzuje Francję jako republikę	-wyjaśnia przyczyny obalenia jakobinów; -przedstawia skutki rewolucji we Francji	-rozumie i przedstawia zmiany społeczne, jakie zaszły we Francji podczas rewolucji	-omawia wpływ idei oświecenia na rewolucję we Francji; -ocenia skutki rewolucji
-zna postacie: Fryderyka II Hohenzollerna, Józefa II Habsburga, Piotra I Wielkiego, Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Benjamina Franklina	-charakteryzuje monarchie absolutyzmu oświeconego	-podaje przyczyny, przebieg i skutki walki o niepodległość Stanów Zjednoczonych; omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji we Francji	-omawia wpływ oświecenia na funkcjonowanie państwa	-dostrzega wpływ filozofii oświecenia na zmiany zachodzące w Europie i na świecie
DZIAŁ VI. POLSKA W XVIII W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-zna postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Leszczyńskiego i Augusta III Sasa; -rozumie pojęcia: traktat trzech czarnych orłów,	-wyjaśnia powiedzenia: „od Sasa do Lasa”, „za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa”; -wskazuje próby reform w Rzeczypospolitej	-rozumie, dlaczego doszło do objęcia polskiego tronu przez dynastię Wettinów; -omawia skutki wojny północnej dla Rzeczypospolitej;	-wskazuje elementy uzależnienia Rzeczypospolitej od Rosji	-omawia skutki rządów Sasów oraz konsekwencje podporządkowania Rzeczypospolitej Rosji

Collegium Nobilium, anarchia		-wymienia trudności Rzeczypospolitej spowodowane wojną północną i rządami Sasów		
-rozumie pojęcia: Szkola Rycerska, konfederacja barska, I rozbiór Rzeczypospolitej, Familia, prawa kardynalne; -wymienia państwa biorące udział w I rozbiórce Rzeczypospolitej, -wskazuje utracone ziemie, zna datę traktatu rozbiorowego; -zna postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego i Tadeusza Rejtana	-omawia wybór Stanisława Poniatowskiego na króla Rzeczypospolitej; -wymienia reformy wprowadzone przez Poniatowskiego; -opowiada o konfederacji barskiej	-wymienia przyczyny I rozbioru Rzeczypospolitej	-wyjaśnia sposoby ingerencji Rosji w sprawy Rzeczypospolitej i ich konsekwencje	-ocenia sytuację polityczną Polski w czasie pierwszych lat rządów Stanisława Augusta
-wyjaśnia, czym były: Rada Nieustająca, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych;	-wymienia próby reform podjęte przez Stanisława Poniatowskiego; -opisuje zmiany w Warszawie, zna najważniejsze budynki wzniesione w okresie rządów Stanisława Augusta	-przedstawia zmiany w gospodarce i ich konsekwencje	-omawia znaczenie zmian w Rzeczypospolitej stanisławowskiej	-rozumie i uzasadnia zmiany w edukacji za rządów Poniatowskiego

-rozpoznaje Łazienki Królewskie w Warszawie				
-rozumie pojęcie: Sejm Wielki; -wie, kiedy zwołano sejm i uchwalono konstytucję	-omawia okoliczności powstania Sejmu Wielkiego; przedstawia stronnictwa sejmowe i ich poglądy; -omawia postanowienia Konstytucji 3 Maja	-omawia wpływ konstytucji na funkcjonowanie państwa	-rozumie i uzasadnia znaczenie konstytucji dla funkcjonowania państwa	-porównuje założenia ustrojowe Rzeczypospolitej i Stanów Zjednoczonych zapisane w konstytucjach tych krajów
-rozumie pojęcie: konfederacja targowicka; -wie, kiedy doszło do wojny polsko-rosyjskiej w obronie Konstytucji 3 maja oraz do konfederacji targowickiej; -wymienia państwa biorące udział w II rozbiorze Rzeczypospolitej; -wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku II rozbioru	-zna postać Józefa Poniatowskiego	-rozumie przyczyny i skutki konfederacji targowickiej; -wskazuje znaczenie II rozbioru dla sytuacji gospodarczej Rzeczypospolitej	-omawia wpływ Rosji na sytuację w Rzeczypospolitej, -omawia znaczenie konfederacji targowickiej dla II rozbioru	--analizuje postawę króla wobec konfederacji targowickiej
-wie, kiedy doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego i III	-opowiada o przebiegu powstania kościuszkowskiego;	-wymienia przyczyny wybuchu i skutki powstania kościuszkowskiego;	-rozumie znaczenie uniwersału połanieckiego	-ocenia szanse na powodzenie powstania kościuszkowskiego

rozbioru Rzeczypospolitej; -zna postacie Tadeusza Kościuszki i Jana Kilińskiego; -rozumie pojęcia: uniwersał połaniecki, insurekcja, kosynierzy	-wymienia główne bitwy insurekcji	-rozumie przyczyny klęski powstania i upadku Rzeczypospolitej		
-zna daty: ostatniej wolnej elekcji, rozbiorów, uchwalenia konstytucji, powstania kościuszkowskiego	-omawia sytuację w Rzeczypospolitej pod rządami dynastii Wettinów; -przedstawia reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego; -opowiada o próbach zachowania niezależności i o walce o niepodległość (o Konstytucji 3 maja i o powstaniu kościuszkowskim)	-podaje przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego; omawia przyczyny i skutki rozbiorów	-opisuje wpływy państw ościennych i przejmowanie przez nie kontroli nad Rzeczpospolitą	-analizuje różne postawy wobec prób ocalenia niepodległości Rzeczypospolitej
DZIAŁ VI . EPOKA NAPOLEOŃSKA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
-wie, kiedy Bonaparte objął władzę, został cesarzem, wygrał bitwę pod Austerlitz; -rozumie pojęcia: konsulat, cesarstwo, <i>Kodeks Napoleona</i> ,	-opisuje sytuację we Francji za panowania Napoleona Bonaparte; -wymienia państwa, które walczyły z Bonapartem, wskazuje te, które pokonał	-wyjaśnia, jak Bonaparte objął władzę we Francji, uczynił kraj potęgą, odnosił sukcesy wojskowe	-rozumie zmiany, które zaszły w Europie po zwycięstwach Napoleona; -rozumie znaczenie bitwy pod Austerlitz dla zmian w Europie	-analizuje reformy Bonaparte'a i wskazuje ich wpływ na budowanie potęgi Francji

bitwa trzech cesarzy, Związek Reński				
-wie, kto i kiedy założył Legiony we Włoszech; -wie, kiedy powstało Księstwo Warszawskie i kiedy powiększył się jego obszar -wskazuje Księstwo Warszawskie na mapie; -zna postać i dokonania księcia Józefa Poniatowskiego	-rozumie cele działania Legionów Dąbrowskiego, -zna ich szlak bojowy; -zna okoliczności, w których powstał <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> , oraz twórcę słów tej pieśni	-omawia zasady sprawowania władzy w Księstwie Warszawskim	-omawia stosunki między Księstwem Warszawskim a Francją	-ocenia postawę Napoleona wobec Polaków
-zna wydarzenia z lat: 1812, 1813, 1815; rozumie pojęcia: bitwa narodów, sto dni Napoleona, Wielka Armia	-opowiada o kampanii rosyjskiej Napoleona i o udziale w niej Polaków	-wymienia przyczyny i skutki ataku na Rosję; -zna przyczyny klęski Napoleona w Rosji	-przedstawia wpływ Napoleona na Europę; -wymienia przyczyny ostatecznej klęski Bonapartego	-ocenia postawę Bonapartego wobec Polaków; -rozumie znaczenie epoki napoleońskiej dla historii Europy
-wymienia najważniejsze bitwy okresu napoleońskiego; -wie, kiedy i gdzie powstały Legiony Dąbrowskiego, zna postać ich twórcy; -wie, w jakich okolicznościach powstał polski hymn	-opowiada o powstaniu Legionów Dąbrowskiego i ich szlaku bojowym	-zna przyczyny, przebieg i skutki zdobycia przez Francję pozycji hegemonia w Europie; -przedstawia przyczyny i skutki powstania Księstwa Warszawskiego, opisuje sposób sprawowania władzy	-analizuje zmiany w Europie okresu napoleońskiego	-ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASAVIIA

DZIAŁ I. PIERWSZA POŁOWA XIXW.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– zna daty obrad kongresu wiedeńskiego; – potrafi wymienić najważniejsze postanowienia kongresu; – zna członków Świętego Przymierza	– wyjaśnia pojęcia: legitymizm, równowaga sił, restauracja; – zna postanowienia kongresu odnośnie do ziem polskich; – wymienia uczestników kongresu; – rozumie określenie „tańczący kongres”	– wskazuje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego i powołania Świętego Przymierza; – rozumie znaczenie postanowień kongresu wiedeńskiego dla sytuacji Polaków	– porównuje okres napoleoński i epokę restauracji; – wskazuje rolę Świętego Przymierza dla utrzymania porządku w Europie	– uzasadnia, że kongres wiedeński był triumfem konserwatyzmu
– wymienia idee polityczne początku XIX w.	– wyjaśnia pojęcia: liberalizm, konserwatyzm; – wymienia państwa, w których doszło do ruchów wolnościowych	– podaje przykłady obecności idei liberalizmu i konserwatyzmu w życiu politycznym Europy; – opisuje rewolucję lipcową we Francji jako przykład dążeń liberalnych	– opisuje postawy liberalne i konserwatywne we współczesnym świecie	– opisuje walkę idei liberalnych z konserwatywnymi na przykładzie pierwszej połowy XIX w.
– rozumie pojęcia: Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie, Galicja, autonomia, monarchia konstytucyjna; – opisuje antypolskie działania cara Mikołaja I; – wymienia organizacje opozycyjne działające w Królestwie Polskim	– wskazuje na mapie: Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie, Galicję, Rzeczpospolitą Krakowską; – opisuje sytuację polityczną Królestwa Polskiego; – wie, do jakiej nielegalnej	– charakteryzuje autonomię Królestwa Polskiego; – opisuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; – rozumie przyczyny ukształtowania się opozycji w Królestwie Polskim; – wymienia twórców	– rozumie znaczenie oświaty, kultury i gospodarki dla utrzymania polskości w zaborze rosyjskim; – opisuje rolę Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w życiu gospodarczym Królestwa Polskiego;	– opisuje i analizuje różne postawy -Polaków w zaborze rosyjskim, potrafi podać ich genezę

	organizacji należał Adam Mickiewicz; – wie, kim byli i jaki cel stawiali sobie tzw. kaliszanie	nielegalnej i legalnej opozycji w Królestwie Polskim i charakteryzuje jej cele; – charakteryzuje różne postawy Polaków wobec polityki Aleksandra I i Mikołaja I	– rozumie różnice między celami politycznymi różnych nurtów opozycji w Królestwie Polskim	
– wie, kim był Piotr Wysocki; – wie, kiedy wybuchło i kiedy upadło powstanie; – zna rezultat zmagających powstańców	– wymienia pierwszego dyktatora powstania; – opisuje wybuch powstania; – opisuje charakter działań wojennych w czasie powstania; – wskazuje miejsca największych bitew; – wskazuje na mapie tereny, na których rozgrywały się walki w okresie wojny polsko-rosyjskiej; – wymienia przywódców powstania	– analizuje przyczyny powstania; – rozróżnia postawy poszczególnych grup polskiego społeczeństwa wobec wybuchu powstania; – charakteryzuje różne postawy polskich polityków; wobec powstania i kwestii uwłaszczenia chłopów; – wskazuje przełomowy moment w działaniach wojennych	– wskazuje międzynarodowe uwarunkowania wybuchu powstania; – analizuje stosunek Chłopickiego do powstania i rozumie wpływ poglądów dyktatora na podjęte przez niego decyzje; – wyjaśnia przyczyny upadku powstania;	
– rozumie pojęcie emigracji; – wskazuje na mapie państwa, do których udali się polscy uchodźcy po powstaniu listopadowym; – wymienia twórców kultury polskiej na emigracji;	– wymienia polskie obozy polityczne na emigracji; – rozumie, dlaczego największa liczba emigrantów osiadła we Francji	– wymienia przyczyny ukształtowania się Wielkiej Emigracji; – charakteryzuje programy polskich obozów politycznych na emigracji	– rozumie zróżnicowane podejście rządów i społeczeństw krajów Europy do polskich emigrantów; – porównuje poglądy polskich emigrantów (dostrzega i wskazuje	– analizuje wpływ różnych postaw dyktatorów powstania na jego losy

– wie, jakie ugrupowania wysyłały emisariuszy do kraju i w jakim celu			- różnice); – rozumie, dlaczego niektóre dzieła polskiej kultury mogły zostać upublicznione jedynie na emigracji, a nie w kraju pod zaborami	
– zna pojęcia: noc paskiewiczowska, germanizacja, praca organiczna, powstanie krakowskie, rabacja, rzeź galicyjska; – pokazuje na mapie ziemie poszczególnych zaborów i je nazywa	– wymienia represje skierowane przeciw powstańcom i mieszkańcom Królestwa Polskiego po upadku powstania listopadowego; – opisuje położenie Polaków w zaborze pruskim; – zna postacie: Hipolita Cegielskiego, Edwarda Dembowskiego	– dostrzega różnice w położeniu Polaków w trzech zaborach; – podaje przyczyny powstania krakowskiego; – podaje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej	– omawia wpływ powstań na politykę państw zaborczych wobec Polaków i na stosunki między zaborcami; – wyjaśnia różnice w sytuacji Polaków żyjących pod trzema zaborami; – rozumie manipulację władz austriackich prowadzącą do rzezi galicyjskiej; – rozumie przyczyny niepowodzenia powstania z 1846 r.	

– wymienia główne wynalazki XIX w.; – rozumie pojęcia: skok demograficzny, fabryka, rewolucja przemysłowa; – wskazuje najszybciej rozwijające się dziedziny gospodarki w XIX w.	– opisuje rozwój gospodarczy i demograficzny przełomu XVIII i XIX w.; – wskazuje kraje, w których następował najszybszy rozwój gospodarczy; – ocenia wpływ wynalazków na życie codzienne	– wskazuje czynniki, które doprowadziły do wzrostu demograficznego; – wymienia przyczyny powstawania fabryk; – dostrzega skutki rozwoju komunikacji; – wskazuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków uprzemysłowienia dla środowiska naturalnego	– rozumie znaczenie wprowadzania maszyn dla rozwoju gospodarczego i demograficznego; – porównuje gospodarkę europejską XVIII i XIX w.; – omawia znaczenie rewolucji przemysłowej dla pozycji i rozwoju wybranych państw	– analizuje długofalowe skutki rewolucji przemysłowej
– wie, co wydarzyło się w roku: 1815, 1830, 1831, – wskazuje na mapie ziemie polskie pod trzema zaborami i je nazywa; – zna postacie: Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego; – krótko opisuje sytuację Królestwa Polskiego przed	– opisuje przebieg powstania listopadowego; – wie, jakie zmiany przyniósł w Europie kongres wiedeński; – charakteryzuje położenie Polaków pod trzema zaborami	– dostrzega różnice w położeniu Polaków pod trzema zaborami i wskazuje przyczyny tych różnic; – omawia rolę Świętego Przymierza	– dostrzega i wyjaśnia rolę postanowień kongresu wiedeńskiego w historii Europy XIX w.; – rozumie wpływ ideologii romantyzmu na dążenia wolnościowe w Europie pierwszej połowy XIX w.	

powstaniem listopadowym i po jego upadku; – krótko opisuje sytuację w zaborach pruskim i austriackim po powstaniu listopadowym				
DZIAŁ II. DRUGA POŁOWA XIXW.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wie, kiedy była wojna krymska; – potrafi wskazać na mapie: Piemont, Austrię, Rzym; – wie, kiedy nastąpiło zjednoczenie Włochy	– zna etapy wojny krymskiej; – zna postacie: Camilla Cavoura, Giuseppe Garibaldiego; – omawia etapy jednoczenia Włoch	– wskazuje konsekwencje wojny krymskiej; – wskazuje przyczyny zjednoczenia Włoch; – wie, jak doszło do włączenia terytorium Państwa Kościelnego do Królestwa Włoch oraz ograniczenia obszaru znajdującego się pod władzą papieża do Watykanu	– rozumie konsekwencje wojny krymskiej dla Rosji i Zjednoczenia Włoch – uzasadnia, dlaczego Piemont stał się liderem zjednoczenia Włoch; – rozumie, dlaczego Francja stała się sojusznikiem Piemontu;	– porównuje rolę Garibaldiego i Caovura w Zjednoczeniu Włoch
– zna postać Ottona von Bismarcka; – wie, co wydarzyło się w roku: 1866, 1871; – wskazuje na mapie obszar cesarstwa niemieckiego	– wskazuje państwa pokonane przez Królestwo Pruskie dążące do zjednoczenia Niemiec; – wskazuje na mapie większe kraje, które weszły w skład cesarstwa niemieckiego	– wyjaśnia przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Prusy z Austrią i Francją; – uzasadnia, dlaczego Bismarcka nazywano ojcem zjednoczonych Niemiec	– wyjaśnia, dlaczego właśnie Prusy stały się państwem, które zjednoczyło Niemcy; – wyjaśnia przyczyny niechętnego stosunku Francji do pro-cesu jednoczenia Niemiec; – rozumie znaczenie warunków pokoju między Francją a Prusami (1871	– uzasadnia dlaczego zjednoczenie Niemiec zakłóciło równowagę europejską

			r.) dla dalszego rozwoju Niemiec	
– wskazuje na mapie obszar USA w XIX w.; – rozumie znaczenie pojęć: abolicja, secesja, wojna secesyjna, segregacja rasowa; – zna postać Abrahama Lincolna; – wie, kto wygrał wojnę secesyjną	– wskazuje na mapie Północ i Południe USA oraz opisuje różnice pomiędzy tymi obszarami; – wie, kiedy rozgrywała się wojna secesyjna	– wskazuje przyczyny różnic między Południem a Północą USA; – podaje przyczyny wybuchu wojny secesyjnej; – wymienia przyczyny zwycięstwa Północy w wojnie secesyjnej; – wskazuje punkt zwrotny w wojnie secesyjnej	– uzasadnia wpływ wojny secesyjnej na rozwój USA; – wyjaśnia, dlaczego pod koniec XIX w. USA stały się mocarstwem	– wskazuje trwające do dziś konsekwencje amerykańskiego niewolnictwa oraz wojny secesyjnej
– wskazuje na mapie obszary, które były w XIX w. obiektem ekspansji kolonialnej; – wymienia mocarstwa kolonialne; – zna pojęcie kolonializmu; – zna określenie „perła w koronie”; – wie, kiedy trwała wojna ro-syjsko--japońska, i zna jej wynik	– opisuje politykę kolonizatorów wobec ludności kolonizowanych obszarów; – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie	– uzasadnia europejski wyścig o kolonie; – podaje przyczyny i skutki kolonializmu; – uzasadnia, że Wielka Brytania była mocarstwem kolonialnym; – opisuje politykę USA na obszarze Chin	– analizuje pozytywne i negatywne skutki kolonializmu; – uzasadnia przyczyny, dla których Niemcy późno włączyły się w wyścig o kolonie;	– rozumie i analizuje konsekwencje wyścigu o zdobycie jak najcenniejszych obszarów kolonialnych
– wskazuje kraje europejskie, które zjednoczyły się w drugiej połowie w XIX w.; – wymienia główne mocarstwa kolonialne; – wskazuje na mapie	– opisuje zmiany, które w XIX stuleciu zaszły w funkcjonowaniu przemysłu i życiu społecznym; – charakteryzuje społeczeństwo drugiej	– opisuje wpływ XIX-wiecznych przemian gospodarczych na funkcjonowanie systemów władzy oraz kształtowanie się nowych grup społecznych	– analizuje przyczyny i skutki kolonializmu dla kolonizowanych i kolonizatorów	– dostrzega i przedstawia skutki kolonializmu we współczesnym świecie

pozaeuropejskie obszary zajęte przez kolonizatorów; – wymienia wynalazki, które zmieniły życie codzienne w XIX w.; – zna postacie: Abrahama Lincolna, Ottona Bismarcka	połowy XIX w.; – przedstawia politykę kolonizatorów wobec kolonizowanych państw i obszarów			
– krótko opisuje położenie Polaków w zaborze rosyjskim przed powstaniem styczniowym; – rozumie pojęcia: manifestacja, Biali, Czerwoni	– wie, na czym polegała tzw. odwilż posewastopolska; – opisuje przebieg manifestacji patriotycznych; – zna postać Aleksandra Wielopolskiego; – przedstawia programy Białych i Czerwonych	– wie, kiedy rozgrywała się wojna krymska; – wyjaśnia cele manifestacji patriotycznych; – przedstawia politykę Aleksandra Wielopolskiego	– ocenia działania Wielopolskiego; – wyjaśnia genezę różnic w poglądach polskich ugrupowań politycznych w Królestwie Kongresowym	– rozumie wpływ stosunków międzynarodowych na sytuację Królestwa Polskiego
– wyjaśnia pojęcia: branka, wojna partyzancka; – wie, kiedy wybuchło powstanie styczniowe; – wskazuje na mapie tereny ogarnięte działaniami zbrojnymi w czasie powstania	– wie, w jaki sposób rząd powstańczy próbował zachęcić chłopów do poparcia powstania; – opisuje formy walki powstańczej	– wyjaśnia genezę i znaczenie branki; – opisuje dekret rządu powstańczego o uwłaszczeniu chłopów	– analizuje znaczenie dekretu rządu powstańczego o uwłaszczeniu chłopów; – porównuje walki z okresu dwóch powstań – listopadowego i styczniowego	
– wie, kim był Romuald Traugutt; – zna pojęcie katorgi; – wymienia główne represje rosyjskie stosowane wobec	– przedstawia represje carskie wobec Królestwa Polskiego po powstaniu styczniowym	– podaje przyczyny i skutki carskich represji wobec Polaków; – podaje przyczyny klęski powstania styczniowego	– przedstawia znaczenie działalności Romualda Traugutta jako dyktatora powstania	– uzasadnia carską politykę wobec Polaków po powstaniu

Polaków po upadku powstania styczniowego				
– zna pojęcia: rusyfikacja, Uniwersytet Latający; – wskazuje na mapie obszar zaboru rosyjskiego	– wymienia formy rusyfikacji Polaków stosowane przez carat; – podaje formy oporu Polaków wobec rusyfikacji	– opisuje postawy Polaków po powstaniu styczniowym; – opisuje funkcjonowanie szkolnictwa zaboru rosyjskiego w okresie nasilonej rusyfikacji	– rozumie znaczenie rusyfikacji dla zmian zachodzących w kulturze polskiej; – rozumie znaczenie rusyfikacji dla zmian zachodzących w społeczeństwie zaboru rosyjskiego	
– wskazuje na mapie obszar zaboru pruskiego; – rozumie pojęcia: germanizacja, Kulturkampf, rugi pruskie, strajk szkolny; – wie, gdzie wybuchł najśłynniejszy strajk szkolny w zaborze pruskim; – zna postacie: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego	– wymienia przejawy germanizacji w dziedzinach kultury, gospodarki i struktur społecznych; – przedstawia formy oporu Polaków wobec germanizacji; – opisuje walkę w obronie języka polskiego w zaborze pruskim; – opisuje niemiecką kolonizację w zaborze pruskim	– przedstawia rolę Kościoła katolickiego w walce z germanizacją; – opisuje wpływ polsko-niemieckiej walki ekonomicznej na rozwój gospodarki w Wielkopolsce	– dostrzega wpływ zjednoczenia Niemiec na politykę władz pruskich wobec Polaków; – porównuje sytuację Polaków w zaborze pruskim i rosyjskim w dziedzinach gospodarki i kultury; – dostrzega wpływ germanizacji na kształtowanie postaw Polaków w Wielkopolsce	
– wskazuje na mapie-Austro Węgry- i Galicję; – rozumie pojęcia: autonomia, monarchia dualistyczna, nędza galicyjska; – wymienia narodowości, które żyły w Galicji	– opowiada o funkcjonowaniu monarchii dualistycznej; – wskazuje przejawy autonomii galicyjskiej w różnych dziedzinach	– opowiada o wpływie autonomii na szkolnictwo i kulturę w Galicji; – charakteryzuje życie polityczne w Galicji;	– wskazuje polityczne aspekty wprowadzenia autonomii w Galicji; – opisuje konflikty narodowościowe w Galicji	–omawia wpływ sytuacji międzynarodowej Austrii na wprowadzenie autonomii

		–przedstawia sytuację gospodarczą zaboru austriackiego		
	– opisuje przebieg powstania styczniowego; – opisuje formy rusyfikacji i germanizacji; – wie, w jaki sposób Polacy przeciwstawiali się polityce zaborców	– wskazuje przyczyny i skutki powstania styczniowego; – charakteryzuje formy walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją	– opisuje wpływ zaborów na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego; – porównuje położenie Polaków w trzech zaborach, biorąc pod uwagę życie kulturalne, polityczne i gospodarcze	– rozumie wpływ stosunków międzynarodowych na sytuację Królestwa Polskiego, Wielkopolski i Galicji
DZIAŁ III ŚWIAT I POLSKA NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– zna określenie „epoka pary”; – wskazuje na mapie państwa najlepiej rozwinięte pod względem gospodarczym; – wymienia najważniejsze wynalazki przełomu XIX i XX stulecia	– uzasadnia trafność określenia „epoka stali, pary i węgla”; – opisuje znaczenie osiągnięć technicznych: elektryczności, telefonu, samochodu; – wie, dlaczego w XIX stuleciu wydłużyła się średnia długość życia; – zna postacie: Thomasa Alvy Edisona, braci Lumière, Alexandra Grahama Bella	– wskazuje wpływ rozwoju nauk ścisłych na przemiany w technice i gospodarce; – analizuje wpływ wynalazków na rozwój produkcji masowej i coraz większą dostępność różnych towarów	– uzasadnia prymat Niemiec i USA w gospodarce światowej początku XX w.	– dostrzega współczesne konsekwencje powstania potęg przemysłowych na przełomie XIX i XX w.
– wie, co oznacza określenie „piękna epoka”;	– opisuje życie codzienne w „pięknej epoce”;	– opisuje cechy charakterystyczne dzieł	– dostrzega wpływ przemian polityczno-gospodarczych	– wskazuje źródła przemian obyczajowych

– zna wynalazki, które uczyniły kulturę masową	– wymienia dziedziny życia społecznego, które rozwinęły się na przełomie XIX i XX w.; – rozpoznaje dzieła reprezentujące secesję i impresjonizm	- impresjonistycznych i secesyjnych; – opisuje masowość kultury przełomu XIX i XX w.	- na tematykę dzieł literackich; – analizuje wpływ rozwoju kina, fotografii i prasy na kształtowanie się nowych poglądów, wymianę myśli	
– wymienia grupy, które walczyły o swoje prawa; – wie, dlaczego o swoje prawa walczyli robotnicy	– zna poglądy socjalistów i narodowców, – wie, na czym polega sprawowanie władzy w monarchii konstytucyjnej i republice	– dostrzega znaczenie konstytucji; – zna twórców socjalizmu; – rozumie przyczyny pojawienia się ruchu związkowego i socjalistycznego	– dostrzega wpływ przemian w gospodarce na sposoby sprawowania władzy	– analizuje wpływ ideologii narodowej na wydarzenia w Europie w II poł. XIX w.
– wie, co to jest nowoczesna świadomość narodowa Polaków; – wymienia główne nurty polityczne na ziemiach polskich; – rozumie skróty: PPS, endecja; – przyporządkowuje postacię Romana Dmowskiego i Józefa Piłsudskiego do odpowiednich partii politycznych	– opisuje proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków – wymienia najważniejsze partie polityczne działające na ziemiach polskich i przedstawia główne punkty ich programów; – wie, kiedy powstały Narodowa Demokracja i Polska Partia Socjalistyczna; – dostrzega różnice programowe wewnątrz polskiego ruchu socjalistycznego	– wskazuje przyczyny ukształtowania się nowoczesnej świadomości Polaków – wskazuje przyczyny powstawania partii o charakterze narodowym, ludowym i socjalistycznym; – przedstawia poglądy najważniejszych przywódców polskich partii, ze szczególnym uwzględnieniem stosunku do dążeń niepodległościowych;	– wyjaśnia na czym polegało kształtowanie się nowoczesnej świadomości Polaków – potrafi wskazać specyfikę polskich ruchów politycznych na tle światowym; – wskazuje dzisiejsze polskie partie polityczne, które odwołują się do tradycji ugrupowań powstałych na przełomie XIX i XX w.	– wskazuje genezę poszczególnych polskich nurtów politycznych i dostrzega ich powiązania z tendencjami ogólnoswiatowymi

		– przedstawia formy działalności polskich partii politycznych		
– zna datę: 1905 r.; – zna pojęcie strajk generalny; – zna określenie „krwawa niedziela”; – wymienia miasta zaboru rosyjskiego, w których w 1905 r. dochodziło do demonstracji	– podaje formy walki o swobody w Rosji oraz na ziemiach polskich pod zaborem rosyjskim; – opisuje strajki w Łodzi	– podaje przyczyny wystąpień w Rosji i na ziemiach zaboru rosyjskiego; – wskazuje skutki rewolucji dla Rosji i zaboru rosyjskiego	– omawia związek między rewolucją 1905 r. w Rosji a rewolucją na ziemiach polskich, dostrzega powiązania; – wskazuje różne cele uczestników rewolucji i tłumaczy różnice pomiędzy nimi	– wskazuje genezę poszczególnych polskich nurtów politycznych i dostrzega ich powiązania z tendencjami ogólnościowo-wymi
– wymienia i wskazuje na mapie członków trójpřymierza i trójpřorozumienia – rozumie pojęcia: ententa, państwa centralne	– wie, kiedy powstały trójpřymierze i trójpřorozumienie; – podaje przyczyny napięć w stosunkach międzynarodowych w Europie na początku XX w.	– opisuje przyczyny powstania dwóch sojuszy wojskowych, charakteryzuje ich działania; – podaje przyczyny nawiązania współpracy między Francją i Wielką Brytanią; – wie, dlaczego doszło do konfliktów zbrojnych na Bałkanach	– analizuje i omawia działania, dzięki którym Niemcy stały się najsilniejszym państwem w Europie	– rozumie założenia polityki Bismarcka wobec Francji
– wymienia orientacje polityczne kształtujące się na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej; – wskazuje przywódców politycznych poszczególnych orientacji;	– opisuje orientacje prorosyjską i proaustriacką; – opisuje działalność polskich organizacji paramilitarnych przed I wojną światową	– wskazuje przyczyny podziału społeczeństwa polskiego na dwie orientacje przed wybuchem I wojny światowej	– omawia znaczenie polskich organizacji paramilitarnych; – uzasadnia poparcie udzielone zaborcom przez Dmowskiego i Piłsudskiego	– omawia konsekwencje różnego podejścia do kwestii odzyskania niepodległości przez Polskę

– wymienia polskie organizacje paramilitarne, które powstały przed I wojną światową				
– wie, kiedy wybuchła I wojna światowa; – wymienia kraje walczące w I wojnie światowej i wskazuje je na mapie; – podaje bezpośrednią przyczynę wybuchu wojny; – rozumie pojęcia wojny pozycyjnej i wojny manewrowej; – wymienia nowe rodzaje broni zastosowane w czasie I wojny światowej	– wymienia najważniejsze bitwy I wojny światowej; – opisuje wojnę pozycyjną; – zna postać arcyksięcia Franciszka Ferdynanda i wie, gdzie dokonano na niego zamachu	– charakteryzuje wpływ techniki wojennej na przebieg działań militarnych; – uzasadnia światowy charakter działań wojennych w latach 1914–1917	– opisuje wpływ położenia geograficznego Niemiec na ich sytuację strategiczną;	– wskazuje wpływ nowych rodzajów broni na przebieg działań wojennych
– wskazuje na mapie Rosję; – wie, kiedy doszło do rewolucji lutowej i przewrotu bolszewickiego; – zna postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina	– opisuje sposób przejęcia władzy w Rosji przez bolszewików; – rozumie pojęcie obcej interwencji; – wymienia państwa, które wysłały siły interwencyjne do Rosji; – podaje cechy rządów Mikołaja II oraz rządów bolszewickich, dostrzega podstawowe różnice	– podaje przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji; – przedstawia poglądy Włodzimierza Lenina; – podaje warunki zawarcia pokoju w Brześciu w 1918r.	– opisuje metody sprawowania władzy przez Mikołaja II, Rząd Tymczasowy oraz bolszewików; – rozumie znaczenie rewolucji rosyjskiej dla przebiegu I wojny światowej; – podaje przyczyny interwencji państw zachodnich w Rosji	– analizuje zmiany w Rosji spowodowane rewolucją

– wymienia polskie formacje zbrojne biorące udział w I wojnie światowej; – zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego; – wie czym był <i>Akt 5 listopada</i>	– wie, dlaczego I wojna światowa oznaczała dla Polaków konieczność udziału w bratobójczych walkach; – opisuje działalność Legionów; – wskazuje stanowisko zaborców wobec sprawy polskiej; – omawia założenia orędzia Wilsona w sprawie polskiej	– prezentuje postawy aktywistów i pasywistów; – rozumie, dlaczego państwa zaborcze próbowały pozyskać przychylność Polaków	– rozumie znaczenie <i>Aktu 5 listopada</i> oraz orędzia prezydenta Wilsona dla sytuacji Polaków	– analizuje wpływ sytuacji międzynarodowej na sprawę polską w okresie I wojny światowej
– wymienia państwo, które przyłączyło się do wojny w 1917 r.; – wie, kiedy zakończyła się I wojna światowa; – wymienia państwa, które należały do obozu zwycięzców I wojny światowej	– wie, kiedy i dlaczego USA przystąpiły do działań wojennych; – omawia przebieg wojny w ostatnim roku jej trwania; – wie, gdzie zostało podpisane zawieszenie broni	– omawia skutki militarne przystąpienia USA do wojny; – zna poglądy Woodrowa Wilsona odnośnie do problemu zakończenia wojny; – wymienia warunki, które Niemcy przyjęły w akcie zawieszenia broni	– wyjaśnia rolę USA w pokonaniu państw centralnych; – rozumie znaczenie klęski państw centralnych dla sprawy polskiej	– omawia przyczyny klęski państw centralnych, wskazuje czynniki militarne, gospodarcze i demograficzne
– wie, kiedy Polska odzyskała niepodległość; – wie, kto został naczelnikiem państwa polskiego w 1918 r.	– przedstawia sytuację w państwach zaborczych w chwili zakończenia I wojny światowej; – wymienia miejsca, w których kształtowały się ośrodki władz niepodległej Polski;	– zna postacie: Wincentego Witosa, Józefa Hallera, Ignacego Daszyńskiego, Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego i omawia ich wpływ na kształtowanie się polskich ośrodków władzy w 1918	– omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na możliwości odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r	– analizuje postawy Polaków i sposób wykorzystania sytuacji międzynarodowej do odzyskania niepodległości przez Polskę; – rozumie wpływ interesów państw Europy Zachodniej

	– wie, dlaczego 11 listopada 1918 r. uważamy za dzień odzyskania niepodległości	- r.; – zna postanowienia konferencji paryskiej odnośnie ziem polskich		na postanowienia konferencji odnośnie ziem polskich
– wskazuj na mapie kraje ententy i państwa centralne; – wie, które państwa należały do obozu zwycięzców I wojny światowej; – wymienia najważniejsze bitwy I wojny światowej; – wie, co wydarzyło się w roku: 1914, 1917, 1918; – wie, kiedy Polska odzyskała niepodległość; – zna postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Włodzimierza Lenina, Woodrowa Wilsona; – wymienia polskie formacje zbrojne biorące udział w I wojnie światowej	– opisuje przebieg I wojny światowej; – charakteryzuje formy prowadzenia działań militarnych w okresie I wojny światowej; – opisuje przemiany zachodzące w Rosji w 1917 r.; – wie, w jakich okolicznościach doszło do odzyskania niepodległości przez Polskę; – przedstawia zmiany w technice i sztuce wojennej, które zaszły w czasie I wojny światowej	– podaje przyczyny i skutki powstania dwóch bloków polityczno-militarnych na przełomie XIX i XX w.; – charakteryzuje postawy Polaków przed wybuchem I wojny światowej – przedstawia różne poglądy polityczne; – opisuje stosunek poszczególnych państw do sprawy polskiej w okresie I wojny światowej; – podaje przyczyny i skutki rewolucji lutowej oraz przewrotu bolszewickiego w Rosji	– analizuje wpływ sytuacji międzynarodowej na odzyskanie niepodległości przez Polskę; – przedstawia bezpośrednie i pośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej; – charakteryzuje zmiany polityczne, które zaszły w Rosji w wyniku rewolucji lutowej i przewrotu bolszewickiego	
DZIAŁ IV EUROPA I ŚWIAT PO I WOJNIE ŚWIATOWEJ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wie, gdzie odbyła się konferencja pokojowa; – zna, przynajmniej jedno postanowienie traktatu	– wskazuje założycieli i państwa członkowskie Ligi Narodów; – wymienia postanowienia	– wymienia wszystkie postanowienia traktatu wersalskiego;	– dostrzega i omawia różne cele państw biorących udział w konferencji pokojowej;	– przedstawia długofalowe skutki postanowień traktatu wersalskiego

wersalskiego; – wie, czym zajmowała się Liga Narodów	traktatu wersalskiego wobec Niemiec; – wie, jakie państwa brały udział w konferencji pokojowej; – rozumie pojęcie mały traktat wersalski	– wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej	– wskazuje skutki podpisania i niepodpisania małego traktatu wersalskiego	
– wymienia przykłady ilustrujące wpływ wojny na życie codzienne ludzi po jej zakończeniu; – wskazuje kino, telewizję i radio, jako narzędzia kultury masowej	– omawia sytuację Francji, Anglii i USA po zakończeniu wojny; – rozumie pojęcia: katastrofizm, hiperinflacja	– omawia wpływ wielkiego kryzysu na życie codzienne, wskazuje działania podjęte przez rządy, aby je minimalizować	– wskazuje przyczyny i skutki wielkich kryzysów gospodarczych, dostrzega ich powiązanie z polityką wewnętrzną państwa	– wyjaśnia wpływ wielkiej wojny na powstawanie nowych kierunków w sztuce i rozwój kultury masowej
– zna dwóch przywódców ZSRS; – wymienia, przynajmniej 3 cechy państwa totalitarnego; – rozumie i wyjaśnia skrót ZSRS	– rozumie i wyjaśnia pojęcia: kolektywizacja, NEP, socjalizm; – opowiada o traktowaniu obywateli przez władze ZSRS; – wyjaśnia, na czym polegał totalitarny charakter państwa sowieckiego	– wyjaśnia, dlaczego przeprowadzano tzw. czystki w armii i władzach ZSRS; – wskazuje znaczenie łagrów dla rozwoju przemysłu w ZSRS	– analizuje wprowadzenie kultu jednostki i jego znaczenie dla utrzymania władzy w ZSRS; – porównuje państwo demokratyczne z totalitarnym	– analizuje wpływ kolektywizacji i industrializacji na życie codzienne obywateli ZSRS
– wskazuje przywódcę faszystowskich Włoch; – wymienia, co najmniej trzy cechy państwa faszystowskiego	– rozumie pojęcia: faszyzm, duce, czarne koszule – opisuje życie w faszystowskich Włoszech; – zna datę dojścia faszystów do władzy we Włoszech	– podaje przyczyny objęcia władzy przez B. Mussoliniego; – wymienia reformy wprowadzone przez faszystów	– omawia znaczenie traktatów laterańskich	– analizuje rolę propagandy w sukcesie partii faszystowskiej

– wie, kto przejął władzę w Niemczech w 1933 r.; – wie, kiedy A. Hitler przejął władzę; – rozumie pojęcie III Rzeszy; – podaje, przynajmniej 2 przykłady świadczące o tym, że III Rzesza była państwem totalitarnym	– rozumie pojęcia: nazizm, noc kryształowa, führer, Republika Weimarska, gestapo, ustawy norymberskie, pucz monachijski	– wskazuje przyczyny objęcia władzy przez A. Hitlera; – omawia politykę III Rzeszy wobec Żydów; – omawia politykę gospodarczą III Rzeszy	– omawia znaczenie postanowień traktatu wersalskiego wobec Niemiec dla powstania i sukcesu NSDAP; – wskazuje przyczyny niechęci nazistów wobec Żydów	– analizuje rolę propagandy w sukcesie A. Hitlera
– wymienia sojuszników III Rzeszy; – wskazuje ziemie zajęte przez III Rzeszę	– rozumie pojęcia: państwa osi, układ monachijski, Anschluss Austrii; – wie, kiedy doszło do układu monachijskiego, Anschlusu Austrii, powstania osi	– omawia ekspansywną politykę Japonii; – zna postanowienia traktatów w Locarno i Rapallo; – wskazuje działania podjęte przez III Rzeszę, łamiące postanowienia traktatu wersalskiego	– wskazuje przyczyny agresywnej polityki Japonii i III Rzeszy; – omawia politykę zachodniej Europy w stosunku do III Rzeszy	– omawia przyczyny polityki państw zachodnich w stosunku do III Rzeszy i jej skutki; – omawia przyczyny i proces kształtowania się sojuszu III Rzesza – Włochy-Japonia
– wymienia państwa totalitarne; – zna przywódców państw totalitarnych; – wymienia przynajmniej jedno postanowienie traktatu wersalskiego	– podaje cechy państw totalitarnych na przykładzie ZSRR, III Rzeszy; – wymienia społeczne, polityczne i gospodarcze skutki I wojny światowej; – wymienia państwa osi	– opisuje życie codzienne w państwach totalitarnych; – wskazuje różnice pomiędzy państwami totalitarnymi; – omawia postanowienia traktatu wersalskiego	– omawia przyczyny przejścia władzy przez A. Hitlera, B. Mussoliniego; – analizuje przyczyny i skutki kryzysu gospodarczego; – analizuje i wymienia przyczyny narodzin sojuszu państw osi;	– dostrzega wpływ postanowień traktatu wersalskiego na zmiany polityczne w Europie i politykę Niemiec; – analizuje przyczyny polityki państw zachodnich wobec III Rzeszy

			–opisuje politykę zagraniczną i łamanie postanowień traktatu wersalskiego przez III Rzeszę	
DZIAŁ V POLSKA W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
– wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej – wymienia powstania i wojny, które doprowadziły do ostatecznego kształtu granic państwa polskiego	– wie, kiedy wybuchła wojna polsko-bolszewicka, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie, zna ich rezultaty; – zna poglądy Dmowskiego i Piłsudskiego w sprawie polskich granic; – zna pojęcia: Orłęta Lwowskie, Bitwa Warszawska, „cud nad Wisłą”, plebiscyt	– wie, w jaki sposób Wilno znalazło się w granicach Polski	– przedstawia przyczyny i skutki powstań oraz plebiscytów; – rozumie znaczenie wojny z bolszewikami dla kształtowania się granicy wschodniej	– rozumie, dlaczego Bitwa Warszawska, jest jedną z bitew, które decydowały o losach Europy
– wie, kiedy uchwalono konstytucję marcową; – zna nazwisko pierwszego prezydenta II RP	– wymienia główne założenia konstytucji marcowej	– przedstawia trójpodział władzy w konstytucji marcowej; – wie, jak przebiegały wybory na prezydenta	– analizuje konsekwencje istnienia wielu partii i mniejszości narodowych w sejmie; – rozumie przyczyny zamordowania pierwszego prezydenta	– omawia wady i zalety sceny politycznej Polski w pierwszej połowie lat 20. XX w.
– wie, kiedy doszło do przewrotu majowego; – rozumie pojęcie sanacja	– opisuje przewrót majowy i rządy sanacji; – wie, co zmieniła konstytucja kwietniowa;	– podaje przyczyny przewrotu majowego; – uzasadnia, dlaczego rządy w Polsce po przewrocie	– analizuje przyczyny polityczne, które doprowadziły do	– porównuje konstytucje marcową i kwietniową, analizuje przyczyny zmian w konstytucji kwietniowej

	– rozumie, dlaczego J. Piłsudski stał się legendą; – zna postać Ignacego Mościckiego	majowym nazywano autorytarnymi	sięgnięcia po władzę przez J. Piłsudskiego i jego obóz	
– wymienia mniejszości narodowe w Polsce; – opisuje życie codzienne na wsi i w mieście w okresie międzywojennym	– wskazuje na mapie rozmieszczenie mniejszości narodowych; – porównuje życie na wsi z życiem w mieście; – wymienia wyznania II Rzeczypospolitej	–omawia stosunki Polaków z mniejszościami narodowymi	–omawia politykę państwa wobec mniejszości	–podaje genezę konfliktów religijnych i narodowościowych w II RP
– wymienia, przynajmniej 3 dokonania gospodarcze II RP; – wie, jaki port został zbudowany w okresie międzywojennym	– zna działania E. Kwiatkowskiego i W. Grabskiego; –rozumie pojęcia: COP, hiperinflacja, wojna celna	– wskazuje działania II RP, których celem było podniesienie gospodarcze kraju; –wskazuje przejawy Wielkiego Kryzysu w Polsce	– dostrzega wpływ Wielkiego Kryzysu na świat na polską gospodarkę; –przedstawia znaczenie COP, wojny celnej i Gdyni dla funkcjonowania polskiej gospodarki	–wskazuje na negatywne współczesne skutki budowy COP
– wie, w jaki sposób walczono z analfabetyzmem; –wie, na czym polegał rozwój kultury masowej w Polsce międzywojennej	–wymienia osiągnięcia Polaków na polu literatury, techniki, sportu, filmu	– zna nazwiska najwybitniejsza twórców dwudziestolecia międzywojennego – wymienia dziedziny, w których Polska przodowała w nauce i technice	–rozumie przyczyny rozwoju kultury masowej i jej znaczenie dla młodego państwa polskiego	–analizuje dokonania Polaków na polu nauki i techniki oraz ich znaczenie dla gospodarki i obronności kraju
– wymienia wrogów Polski; – wskazuje kraje, które były sojusznikami Polski;	– zna koncepcję polityki zagranicznej J. Piłsudskiego;	– wskazuje okoliczności podpisywania traktatów przez Polskę w okresie	–omawia polską politykę wobec III Rzeszy i ZSRS,	– ocenia polską politykę zagraniczną wobec Czechosłowacji i Litwy,

– wie, kiedy i jakie żądania wysunęła III Rzesza w stosunku do Polski	– wie, kiedy i z kim Polska podpisała traktaty	- międzywojennym; – wie, w jakich okolicznościach Polska zajęła Zaolzie; – wie, co zawierał traktat Ribbentrop-Mołotow	dostrzega jej międzynarodowy kontekst	- wskazuje jej konsekwencje; – ocenia koncepcję polityki zagranicznej J. Piłsudskiego
– wymienia powstania i wojny, który doprowadziły do ukształtowania się granic II RP; – wskazuje główne dokumenty ustrojowe; – zna postać J. Piłsudskiego	– wymienia prezydentów Polski; – porównuje główne założenia konstytucji marcowej z kwietniową; – wymienia najważniejsze osiągnięcia II RP na płaszczyźnie gospodarczej, naukowej, kulturalnej; – wymienia kraje, z którymi Polska zawarła sojusze i traktaty	– wskazuje trudności Polski po zaborach na różnych płaszczyznach, podaje sposoby jakimi władze II RP z nimi walczyły; – opisuje działania, które wzmocniły Polskę gospodarczo; – opisuje zamach majowy i zmiany, które po nim zaszły; – opisuje sytuację międzynarodową Polski	– podaje przyczyny i skutki powstań i wojny bolszewickiej; – ocenia osiągnięcia II RP; – podaje cechy polskiego państwa autorytarne	– analizuje znaczenie Bitwy Warszawskiej dla losów Polski i Europy; – analizuje i ocenia polską politykę zagraniczną

WYMAGANIA EDUKACYJNE KLASA VIII A i VIII B

DZIAŁ I. II WOJNA ŚWIATOWA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
- zna daty: 1 września 1939 r., 17 października 1939 r. - zna postaci Polaków związanych z wojną obronną 1939 r.	- rozumie pojęcie wojna obronna - wymienia chronologicznie podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem wojny obronnej	- porównuje potencjały militarne Polski i Niemiec we wrześniu 1939 r. - wskazuje na mapie główne punkty oporu Polaków we wrześniu 1939 r. - omawia przebieg działań militarnych we wrześniu 1939 r.	określa przyczyny i dostrzega skutki wkroczenia Niemców i Sowieców na ziemie polskie	ocenia bilans wojny obronnej Polski
- zna daty: 1940 r., 1941 r. - wymienia podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem działań wojennych w latach 1939–1941	- zna pojęcia: plan „Barbarossa”, dziwna wojna, wojna zimowa, bitwa o Atlantyk - opisuje przebieg ofensywy niemieckiej w Europie Zachodniej - opisuje okoliczności wojny zimowej i przyłączenia nowych terenów przez ZSRR - omawia przebieg bitwy o Anglię	- wskazuje na mapie przebieg działań wojennych w latach 1939–1941 - wyjaśnia przyczyny przystąpienia USA do wojny	charakteryzuje podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem działań wojennych w latach 1939–1941	ocenia politykę Niemiec i ZSRR w latach 1939–1941
- zna daty: styczeń 1942 r., kwiecień 1943 r. - zna postaci: Irena Sendlerowa, Jan	rozumie pojęcia: pacyfikacja, kolaboracja, dywersja, sabotaż, Holokaust, obóz zagłady, obóz koncentracyjny,	- porównuje okupację niemiecką na terenie Europy Zachodniej i Wschodniej - opisuje postawy władz	omawia politykę wyniszczenia stosowaną przez nazistów wobec Żydów, Romów i Słowian	- dostrzega, na czym polega tragizm zagłady Żydów, której Niemcy dokonali na ziemiach polskich - docenia poświęcenie rodziny

Karski, Janusz Korczak, Mordechaj Anielewicz	eksterminacja, getto, Żegota, ŻOB, łapanka	krajów okupowanych wobec władz niemieckich		Ulmów i innych rodzin polskich wspomagających ludność żydowską
zna daty: sierpień 1941 r., czerwiec 1942 r., listopad 1943 r., 6 czerwca 1944 r.	- rozumie pojęcia: alianci, drugi front, kamikaze - wymienia chronologicznie podstawowe wydarzenia związane z przebiegiem wojny - wymienia postanowienia konferencji teherańskiej	- wskazuje przyczyny powstania koalicji antyhitlerowskiej - wskazuje na mapie główne bitwy i kierunki działań wojennych w Europie, Afryce i na Dalekim Wschodzie w latach 1942–1945	- omawia główne postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i> - wyjaśnia, kiedy i gdzie doszło do przełomów na frontach wojny, od których rozpoczęła się klęska państw osi	analizuje wydarzenia wojenne z lat 1942–1944
- zna daty: 8 maja 1945 r., 6 sierpnia 1945 r., 2 września 1945 r. - zna daty ważnych wydarzeń związanych z II wojną światową	- rozumie pojęcie kapitulacja - wie, co wydarzyło się w Hiroszynie i Nagasaki	- omawia postanowienia konferencji w Jałcie i Poczdamie, ze szczególnym uwzględnieniem sprawy polskiej - omawia wydarzenia na frontach w latach 1944–1945	charakteryzuje wydarzenia polityczno-militarne rozgrywające się u schyłku II wojny światowej	dostrzega znaczenie użycia bomb atomowych
DZIAŁ II . POLSKA W LATACH II WOJNY ŚWIATOWEJ				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
- zna daty: 1939 r., 1945 r. - zna postać Hansa Franka	rozumie pojęcia: folkslista, akcja „AB”, pacyfikacja, gestapo, wysiedlenia, wywłaszczenie, okupacja	- wskazuje na mapie miejsca zbrodni hitlerowskich; - wskazuje na mapie ziemie wcielone do Rzeszy	charakteryzuje metody stosowane przez nazistów wobec Polaków oraz wie, jaki był ich cel	ocenia zbrodnie niemieckie z okresu II wojny światowej na ziemiach polskich

• wymienia miejsca zbrodni hitlerowskich • wymienia najstraszniejsze katownie nazistowskie		i ziemie, z których utworzono Generalne Gubernatorstwo • wskazuje linię podziału ziem polskich w 1939 r. • porównuje okupację niemiecką na różnych terenach polskich		
• zna datę 1940 r. • zna postaci: Janina Lewandowska, Stalin • wymienia miejsca masowych egzekucji polskich oficerów	• rozumie pojęcia: zbrodnia katyńska, łagier, zsyłka, deportacja	• wskazuje tereny przyłączone do ZSRS • wskazuje miejsca masowych egzekucji polskich oficerów • charakteryzuje zbrodni osiągnąć	• porównuje polityczne dążenia i sposoby działania okupantów niemieckiego i sowieckiego oraz wymienia podobieństwa i różnice między nimi	• analizuje, na czym polegało kłamstwo katyńskie
• zna daty: 30 lipca 1941 r., kwiecień 1943 r. • zna postaci: Władysław Raczkiewicz, Władysław Sikorski, Iwan Majska, Stanisław Mikołajczyk, Władysław Anders, • wymienia członków rządu polskiego na uchodźstwie • wymienia polskie okręty wojenne biorące udział w II wojnie światowej oraz zna ich osiągnięcia	• rozumie pojęcia: Rada Narodowa, dywizjon, brygada • wskazuje na mapie ważniejsze miejsca bitew	• omawia, w jakich okolicznościach utworzono polski rząd na uchodźstwie • przedstawia osiągnięcia jednostek polskich na frontach II wojny światowej • wyjaśnia, dlaczego stosunek aliantów do sprawy polskiej podlegał przemianom	• charakteryzuje stosunki polsko-sowieckie od września 1939 do lipca 1943 r.	ocenia postanowienia układu Sikorski — Majska

• zna datę 14 lutego 1942 r. • zna postaci: Jan Bytnar, Tadeusz Zawadzki, Henryk Dobrzański, Cyryl Ratajski, Jan Piekalkiewicz, Jan Stanisław Jankowski, Stefan Grot-Rowecki, Michał Karaszewicz-Tokarzewski, Witold Pilecki, Jan Piwnik, Jan Nowak-Jeziorański, Elżbieta Zawacka • wymienia najważniejsze ugrupowania polityczne działające w warunkach konspiracyjnych	• rozumie pojęcia: Szare Szeregi, akcja „N”, Delegat Rządu na Kraj, V-2, cichociemni • rozwija skróty: ZWZ, SZP, AK, BCh • omawia metody oporu, które stosowali Polacy wobec niemieckiego okupanta • opisuje strukturę Polskiego Państwa Podziemnego	• opisuje instytucje i organizacje, które tworzyły Polskie Państwo Podziemne • omawia działalność najważniejszych ugrupowań politycznych działających w warunkach konspiracyjnych	• charakteryzuje działalność poszczególnych organów Polskiego Państwa Podziemnego	• ocenia funkcjonowanie i osiągnięcia Polskiego Państwa Podziemnego
• zna datę 1944 r. • zna postaci: Stepan Bandera, Wanda Wasilewska, Zygmunt Berling	• rozumie pojęcie zbrodni wołyńskiej • rozwija skróty: PPR, GL, AL, KRN, PKWN • omawia okoliczności powstania 1 Dywizji Piechoty im. T.Kościuszki	• wyjaśnia, jakie działania i w jakim celu podjął Stalin, by stworzyć na ziemiach polskich nowy ośrodek władzy		• analizuje przyczyny, z powodu których konflikt polsko-ukraiński przyjął tak krwawą formę • ocenia działania komunistów na ziemiach polskich w latach 1943–1944
• zna daty: 1 sierpnia 1944 r., 2 października 1944 r.	• rozumie pojęcia: plan „Burza”, godzina „W”	• omawia cele i formy realizacji planu „Burza”, z uwzględnieniem przyczyny wybuchu powstania warszawskiego • opisuje przebieg działań	• charakteryzuje postawę aliantów zachodnich i Stalina wobec walczącej Warszawy	• dokonuje uproszczonej oceny skutków i znaczenia powstania

		zbrojnych podczas powstania		
DZIAŁ III. POLSKA I ŚWIAT PO II WOJNIE				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
• zna datę 1945 r. • wie, jak zostały ukarane osoby odpowiedzialne za zbrodnie wojenne • umie wskazać skutki II wojny światowej	• wymienia państwa odgrywające kluczową rolę w Radzie Bezpieczeństwa ONZ • opisuje warunki, w jakich żyli ludzie w Europie po zakończeniu wojny	• rozróżnia i wymienia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe II wojny światowej	• wyjaśnia, w jakim celu powstało ONZ	• dokonuje bilansu skutków II wojny światowej
• zna daty: 1949 r., 1950–1953 • zna postaci: Henry Truman, Konrad Adenauer, George C. Marshall • podaje nazwy sojuszu wojskowego, który łączyły Stany Zjednoczone i ich partnerów oraz sojuszu łączącego ZSRS i kraje mu podporządkowane	• wie, co oznaczają skróty: NATO, RWPG, RFN, NRD • rozumie pojęcia: doktryna powstrzymywania, plan Marshalla, żelazna kurtyna, Układ Warszawski, wyścig zbrojeń, zimna wojna, imperializm, propaganda, blok wschodni, blok zachodni, blokada Berlina • opisuje okoliczności rozpadu koalicji antyhitlerowskiej	• wymienia i wskazuje na mapie państwa wchodzące w skład bloków wschodniego i zachodniego • omawia konsekwencje rozpadu koalicji antyhitlerowskiej	• opisuje okoliczności, które doprowadziły do podziału Niemiec • omawia wydarzenia związane z wojną koreańską	• analizuje kształtowanie się nowego układu sił politycznych na świecie po II wojnie światowej
• wie, które ziemie należały do II RP, lecz nie znalazły się w powojennych granicach Polski, oraz potrafi wskazać je na mapie	• umie wymienić skutki II wojny światowej dla ziem polskich • rozumie pojęcia: repatriacja, terytorium pojałtańskie, nacjonalizacja, bitwa	• opisuje trudności życia codziennego w powojennej Polsce • omawia proces podporządkowywania polskiej gospodarki władzy komunistycznej	• charakteryzuje czynniki, które wpłynęły na zmianę struktury narodowościowej w Polsce • charakteryzuje życie ludności polskiej na Kresach Wschodnich	• dokonuje bilansu skutków II wojny światowej na ziemiach polskich

wymienia podstawowe problemy życia codziennego, z jakimi spotykali się Polacy tuż po zakończeniu wojny	- o handel - wymienia czynniki, które wpłynęły na zmianę struktury narodowościowej w Polsce	omawia zmiany terytorialne i demograficzne na ziemiach polskich po 1945 r.		
- zna daty: 1945 r., 1946 r., 1947 r. - zna postaci: Stanisław Mikołajczyk, Bolesław Bierut, Władysław Gomułka, Edward Osóbka-Morawski, Józef Cyrankiewicz - wymienia główne etapy przejmowania rządów w Polsce przez komunistów	- rozumie pojęcia: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), bezpieczeństwa, proces szesnastu, Ludowe Wojsko Polskie, obława augustowska, referendum, PSL, PZPR - wyjaśnia, w jaki sposób Polacy starali się nie dopuścić do przejęcia pełnej kontroli nad Polską przez komunistów - wyjaśnia, w jaki sposób komuniści zapewnili sobie pełnię władzy	omawia działania Polaków mające na celu niedopuszczenie do przejęcia pełnej kontroli nad Polską przez komunistów	charakteryzuje główne etapy przejmowania rządów w Polsce przez komunistów	dokonuje oceny działań komunistów mających na celu zniewolenie Polski
zna postaci: Stefan Wyszyński, Jan Nowak-Jeziorański, Hieronim Dekutowski „Zapora”, Danuta Siedzikówna „Inka”, Jan Rodowicz „Anoda”, Witold Pilecki	- rozumie pojęcia: Rozgłosnia Polska Radia Wolna Europa, amnestia - omawia rolę władz polskich na uchodźstwie po II wojnie światowej	- opisuje losy żołnierzy podziemia niepodległościowego - wyjaśnia, w jakim celu władze ogłaszały amnestie dla żołnierzy podziemia niepodległościowego	- charakteryzuje rolę władz polskich na uchodźstwie po II wojnie światowej - charakteryzuje pozycję i rolę polskiego Kościoła katolickiego po II wojnie światowej	analizuje postawy Polaków wobec władzy komunistycznej
- zna datę 1952 r. - zna postaci: August Emil Fieldorf „Nil”,	rozumie pojęcia: stalinizm, procesy pokazowe, bezpieczeństwa, indoktrynacja,	opisuje zasady działania komunistycznej gospodarki	charakteryzuje rolę propagandy w kształtowaniu	analizuje funkcjonowanie poszczególnych elementów systemu stalinowskiego na

Konstanty Rokossowski, Bolesław Bierut, Aleksander Zawadzki, Józef Cyrankiewicz	propaganda, wróg ludu, ZMP, kolektywizacja - wyjaśnia, czym był system totalitarny - wyjaśnia, w jakim celu rządzący stosowali propagandę i indoktrynowali młodzież	porównuje system rządów w Polsce i ZSRS	społeczeństwa	ziemiach polskich
- zna daty: 1953 r., 1956 r., 1968 r. - zna postaci: Nikita Chruszczow, Imre Nagy, Aleksander Dubczek - wymienia państwa pozostające pod wpływem komunizmu po 1945 r.	- rozumie pojęcia: inwigilacja, sowietyzacja, destalinizacja, odwilż, Praska Wiosna - wyjaśnia, jakie znaczenie dla tzw. odwilży miała śmierć Stalina i działalność Chruszczowa	- wskazuje na mapie państwa pozostające pod wpływem komunizmu po 1945 r. - opisuje wydarzenia związane z rewolucją węgierską i Praską Wiosną	- charakteryzuje przyczyny i skutki rewolucji węgierskiej i Praskiej Wiosny - porównuje okres stalinizmu w państwach znajdujących się za żelazną kurtyną	analizuje cechy charakterystyczne dla ustrojów krajów znajdujących się w sowieckiej strefie wpływów
DZIAŁ IV. ŚWIAT W 2 POŁOWIE XXW.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
- zna datę 1960 r. - zna postaci: Mahatma Gandhi, Nelson Mandela - umie wskazać przyczyny dekolonizacji - wymienia państwa będące potęgami kolonialnymi	- rozumie pojęcia: dekolonizacja, apartheid, rasizm, Rok Afryki, Organizacja Jedności Afrykańskiej - wyjaśnia, w jakim celu powstała Organizacja Jedności Afrykańskiej	- opisuje przebieg dekolonizacji w Indiach, RPA i Algierii - rozdziela i wymienia skutki dekolonizacji	charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce	- dokonyuje bilansu procesów dekolonizacyjnych w Afryce i Azji - tłumaczy rolę jednostek na losy krajów i świata
- zna daty 1948 r., 1993 r. - zna postaci: Jasir Arafat, Icchak Rabin	rozumie pojęcia: syjonizm, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP), autonomia	umie wskazać na mapie: państwo Izrael, obszar Palestyny, Półwysep Synaj, Egipt, Wzgórza	charakteryzuje stosunki Izraela z sąsiednimi państwami	analizuje sytuację polityczną Izraela i Palestyny po II wojnie i w czasach współczesnych

	- wymienia przyczyny powstania syjonizmu - wyjaśnia, dlaczego Palestyna jest zaliczana do najbardziej zapalnych regionów Bliskiego Wschodu	Galon, Syrię, Jordanię i Liban opisuje, jak doszło do powstania państwa Izrael		
- zna daty: 1959 r., 1962 r. - zna postaci: Fidel Castro, Nikita Chruszczow - wymienia przyczyny wojen w Wietnamie i Afganistanie	- rozumie pojęcia: odprężenie, kryzys kubański, mur berliński - opisuje formy rywalizacji wielkich mocarstw w okresie zimnej wojny	- umie wskazać przyczyny i potencjalne skutki kryzysu kubańskiego - wyjaśnia, czym było i jak się przejawiało odprężenie w stosunkach międzynarodowych	charakteryzuje przyczyny wojen w Wietnamie i Afganistanie	analizuje przyczyny i skutki zimnowojennej rywalizacji USA i ZSRS
- zna daty: 1949 r., 1959 r., 1966–1976 - zna postać Mao Zedonga - umie wskazać na mapie Chin	rozumie pojęcia: Kuomintang, ChRL, maoizm, wielki skok, rewolucja kulturalna, Tiananmen, azjatycki tygrys	opisuje stosunki japońsko-amerykańskie po 1945 r.	- omawia, jak układały się stosunki pomiędzy ChRL a ZSRS po 1949 r. - wyjaśnia, w jakich okolicznościach komuniści przejęli władzę w Chinach	dokonuje oceny rządów komunistów w Chinach
- zna daty: 1951 r., 1957 r., 1993 r., 2004 r. - zna postaci: Jean Monnet, Konrad Adenauer, Robert Schuman - wymienia główne organy UE i ich funkcje oraz podaje przyczyny jej powstania	- wymienia etapy powstawania UE - wyjaśnia skróty UE i EWWiS - wyjaśnia, czym jest wspólny rynek i co jest podstawowym celem działalności UE	- opisuje etapy powstawania UE - wskazuje na mapie Europy kraje członkowskie UE	- charakteryzuje okoliczności powstania UE - analizuje proces powstawania i rozszerzania się UE	- dostrzega szanse wynikające z powstania UE - ocenia skutki powstania UE
- zna datę 1968 r. - zna postać Elvisa	rozumie pojęcia: państwo opiekuńcze, społeczeństwo	opisuje przemiany społeczne i kulturowe,	porównuje proces przemian społecznych	analizuje zjawiska amerykanizacji i globalizacji

Presleya • zna zespół The Beatles • wymienia postanowienia Soboru Watykańskiego II	konsumpcyjne, społeczeństwo informacyjne, ruch hipisowski, punk, rock and roll, feminizm, kraje Trzeciego Świata, internet, amerykanizacja, globalizacja, Sobór Watykański II, laicyzacja	jakie nastąpiły u schyłku lat 50. i w latach 60. i 70.	w krajach Zachodu, za żelazną kurtyną i w krajach Trzeciego Świata	
DZIAŁ V. POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
• zna datę 1956 r. • zna postaci: Władysław Gomułka, Józef Cyrankiewicz, Edward Ochab • wymienia zjawiska świadczące o odwilży w Polsce	• rozumie pojęcia: odwilż, mała stabilizacja, poznański czerwiec, rehabilitacja, aparat partyjny, ZOMO, SB, list otwarty, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, Układ Warszawski	• umie wskazać na mapie Poznań • wyjaśnia, jak doszło do wystąpień w czerwcu 1956 r. oraz jakie były ich przebieg i konsekwencje	• charakteryzuje zjawiska świadczące o odwilży na ziemiach polskich • charakteryzuje życie codzienne w czasach Gomułki	• ocenia działania Gomułki
• zna daty: 1965 r., 1966 r. • zna postać Stefana Wyszyńskiego	• rozumie pojęcia: odwilż, Milenium, Tysiąclecie • opisuje przejawy złagodzenia polityki antykościelnej w czasach odwilży	• omawia, na czym polegało zaostrenie polityki władz wobec Kościoła na początku lat 60.	• charakteryzuje spór wokół obchodów Milenium państwa polskiego	• dostrzega znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich dla pojednania polsko-niemieckiego po II wojnie światowej • ocenia rolę Kościoła w podtrzymywaniu oporu przeciwko komunistycznej władzy w Polsce
• zna daty: 1968 r., 1970 r. • zna postaci: Zbigniew Godlewski, Edward Gierek, Stefan Kisielewski	• rozumie pojęcie polityka antysyjonistyczna	• omawia przyczyny i skutki wystąpień z 1968 r. i 1970 r.	• dostrzega podobieństwa i różnice w przyczynach buntu studenckiego z 1968 r. i robotniczego z 1970 r. • charakteryzuje	• ocenia rządy Gomułki

			konsekwencje tych wystąpień	
• zna datę 1976 r. • zna postaci: Edward Gierek, Kazimierz Górski, Ryszard Szurkowski, Wojciech Fibak, Irena Szewińska, Mirosław Hermaszewski	• wymienia zmiany, które nastąpiły w życiu codziennym Polaków w czasach rządów Gierka • wyjaśnia, na czym opierała się polityka gospodarcza Polski za rządów Gierka • opisuje sukcesy sportowe Polaków w okresie PRL	• omawia przyczyny i wymienia skutki wystąpień z 1976 r. • opisuje rozwój gospodarczy PRL za czasów Gierka	• dostrzega podobieństwa i różnice w przyczynach buntów z 1956, 1968, 1970 i 1976 r. • dostrzega długofalowe konsekwencje polityki gospodarczej Gierka	• analizuje politykę Gierka i Gomułki ze szczególnym uwzględnieniem działań władzy wobec protestujących • ocenia rządy Gierka
• zna daty: 1978 r., 1979 r. • zna postaci czołowych opozycjonistów • podaje przykłady twórców ograniczanych przez cenzurę • wymienia metody, których SB używała do prześladowania opozycjonistów	• rozumie pojęcia: cenzura, bibuła, drugi obieg, KOR, WZZ • omawia, w jaki sposób starano się łamać monopol wydawniczy władzy	• wymienia przykłady działań opozycji, które miały wesprzeć represjonowanych robotników, uczestników protestów w czerwcu 1976 r. • omawia twórczość pisarzy cenzurowanych	• wyjaśnia, dlaczego tak istotne było złamanie monopolu wydawniczego państwa komunistycznego • charakteryzuje metody, których SB używała do prześladowania opozycjonistów	• dostrzega znaczenie wyboru Polaka Karola Wojtyły na papieża
• zna daty: 1980 r., 1981 r. • zna postaci: Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski, Leonid Breżniew, Ryszard Kukliński	• rozumie pojęcia: MKS, NSZZ „Solidarność”, porozumienia sierpniowe	• wskazuje na mapie miejscowości, w których doszło do podpisania porozumień między władzą a MKS-ami	• wyjaśnia, jakie miały konsekwencje porozumienia sierpniowe • charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”	• ocenia wydarzenia 1980 i 1981 r.
• zna daty: 13 grudnia 1981 r., 1983 r. • zna postaci: Wojciech Jaruzelski, Zbigniew Bujak, Władysław	• rozumie pojęcia: internowanie, stan wojenny, sankcje gospodarcze, pacyfikacja • omawia przykłady	• wskazuje na mapie Katowice • omawia najważniejsze ograniczenia praw obywatelskich wynikające	• charakteryzuje najważniejsze ograniczenia praw obywatelskich wynikające z wprowadzenia na	• dostrzega znaczenie wręczenia nagrody Nobla Lechowi Wałęsie w 1983 r. • ocenia, czy słusznie stan wojenny uważany jest za

Frasyniuk, Bogdan Borusewicz, Jerzy Popiełuszko, Grzegorz Przemyk, Czesław Kiszczał • wymienia przykłady represji, jakie spadły na opozycję w czasie stanu wojennego	represji, jakie spadły na opozycję w czasie stanu wojennego • omawia wydarzenia związane z pacyfikacją kopalni „Wujek”	z wprowadzenia na obszarze Polski stanu wojennego	obszarze Polski stanu wojennego • charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”	kontrowersyjne wydarzenie w historii Polski
Lekcja powtórzeniowa				
DZIAŁ VI. POLSKA I ŚWIAT NA PRZEŁOMIE XX I XXI W.				
Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wiadomości i umiejętności ucznia				
• zna daty: 1985 r., 1986 r. • zna postaci: Leonid Breżniew, Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan	• rozumie pojęcia: mudżahedin, wyścig zbrojeń, głośność, pierestrojka • wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS na początku lat 80.	• wskazuje na mapie Czarnobyl • omawia wydarzenia związane z katastrofą atomową w ZSRS i ich skutki • wyjaśnia, czym był wyścig zbrojeń oraz wskazuje, kto i z jakich powodów go rozpoczął • omawia, jakie konsekwencje dla ZSRS miał udział w konflikcie w Afganistanie	• charakteryzuje reformy przeprowadzone przez Gorbaczowa • omawia sytuację gospodarczo-polityczną ZSRS w latach 80.	• analizuje proces powolnego upadku ZSRS
• zna daty: czerwiec 1989 r., 1990 r.	• rozumie pojęcia: okrągły stół, wybory powszechne • omawia okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole	• wymienia główne postanowienia podjęte podczas obrad okrągłego stołu	• omawia wyniki i skutki wyborów parlamentarnych w czerwcu 1989 r. • charakteryzuje okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy	• dostrzega znaczenie wydarzeń 1989 r. dla kształtowania III RP

			okrągłym stole	
• zna datę 1989 r. • zna postaci: Václav Havel, Nicolae Ceaușescu	• rozumie pojęcia: Jesień Narodów, aksamitna rewolucja • wymienia najważniejsze wydarzenia związane z okresem Jesieni Narodów	• wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w ZSRS wpłynęły na upadek rządów komunistycznych w krajach bloku wschodniego • wskazuje na mapie kraje objęte wydarzeniami Jesieni Narodów • omawia proces demokratyzacji na terenie Węgier, NRD, Czechosłowacji i Bułgarii • opisuje wydarzenia związane z rewolucją w Rumunii	• charakteryzuje procesy dekomunizacyjne na obszarze Czechosłowacji, Niemiec, Rumunii i Węgier	• dostrzega symboliczne znaczenie upadku muru berlińskiego
• zna daty: 1985 r., 1986 r. • zna postaci: Leonid Breżniew, Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan	• rozumie pojęcia: mudżahedin, wyścig zbrojeń, głośność, pierestrojka • wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w ZSRS na początku lat 80.	• wskazuje na mapie Czarnobyl • omawia wydarzenia związane z katastrofą atomową w ZSRS i ich skutki • wyjaśnia, czym był wyścig zbrojeń oraz wskazuje, kto i z jakich powodów go rozpoczął • omawia, jakie konsekwencje dla ZSRS miał udział w konflikcie w Afganistanie	• charakteryzuje reformy przeprowadzone przez Gorbaczowa • omawia sytuację gospodarczo-polityczną ZSRS w latach 80.	• analizuje proces powolnego upadku ZSRS

• zna daty: czerwiec 1989 r., 1990 r. • zna postaci: Ryszard Kaczorowski, Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller	• rozumie pojęcia: okrągły stół, wybory powszechne • omawia okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole • wymienia najważniejsze osoby biorące udział w obradach okrągłego stołu	• wymienia główne postanowienia podjęte podczas obrad okrągłego stołu • opisuje rządy Mazowieckiego	• omawia wyniki i skutki wyborów parlamentarnych w czerwcu 1989 r. • charakteryzuje okoliczności, które doprowadziły do rozpoczęcia rozmów przy okrągłym stole	• dostrzega znaczenie wydarzeń 1989 r. dla kształtowania III RP
• zna datę 1989 r. • zna postaci: Václav Havel, Nicolae Ceaușescu	• rozumie pojęcia: Jesień Narodów, aksamitna rewolucja • wymienia najważniejsze wydarzenia związane z okresem Jesieni Narodów	• wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w ZSRS wpłynęły na upadek rządów komunistycznych w krajach bloku wschodniego • wskazuje na mapie kraje objęte wydarzeniami Jesieni Narodów • omawia proces demokratyzacji na terenie Węgier, NRD, Czechosłowacji i Bułgarii • opisuje wydarzenia związane z rewolucją w Rumunii	• charakteryzuje procesy dekomunizacyjne na obszarze Czechosłowacji, Niemiec, Rumunii i Węgier	• dostrzega symboliczne znaczenie upadku muru berlińskiego
• zna daty: 1991 r., 1992–1995 • zna postać Michaiła Gorbaczowa	• rozumie pojęcie aksamitnego rozwoju • wymienia główne przyczyny, dla których doszło do zmian geopolitycznych na mapie	• wskazuje na mapie nowo powstałe państwa • opisuje okoliczności odzyskania niepodległości przez kraje bałtyckie • omawia wydarzenia	• wyjaśnia, jak doszło do powstania Wspólnoty Niepodległych Państw	• dokonuje próby oceny zmian geopolitycznych na mapie Europy u schyłku XX w. oraz dostrzega szanse i zagrożenia z nich wynikające

	Europy	związane z rozpadem Jugosławii		
• zna daty: 1990 r., 1991 r., 1997 r. • zna postaci: Jan Olszewski, Aleksander Kwaśniewski, Lech Wałęsa, Hanna Suchocka, Bronisław Komorowski, Lech Kaczyński	• rozumie pojęcia: lustracja, SLD, PSL, PiS, PO • wymienia najważniejsze zmiany wprowadzone przez rząd Tadeusza Mazowieckiego	• omawia zmiany na polskiej scenie politycznej na początku lat 90.	• charakteryzuje przemiany ustrojowe w latach 1989–1997 • charakteryzuje najważniejsze treści zawarte w Konstytucji III RP	• analizuje przemiany obozu politycznego wywodzącego się z Solidarności
• zna datę 1989 r. • zna postaci: Leszek Balcerowicz, Wisława Szymborska, Andrzej Wajda, Roman Polański, Krzysztof Kieślowski • podaje przykłady pozytywnych i negatywnych zmian w życiu Polaków po 1989 r.	• rozumie pojęcia: gospodarka rynkowa, restrukturyzacja, prywatyzacja, inflacja • wyjaśnia, na czym polegał plan Balcerowicza • wskazuje trudności, jakie pojawiły się w trakcie realizacji planu Balcerowicza	• omawia sytuację gospodarczą Polski w momencie przejęcia rządów przez gabinet Tadeusza Mazowieckiego • omawia przykłady pozytywnych i negatywnych zmian w życiu Polaków po 1989 r.	• porównuje modele gospodarki polskiej przed i po 1989 r. • charakteryzuje życie kulturalne III RP	• analizuje, dlaczego Polska pod koniec XX w. wciąż znajdowała się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż kraje zachodnie
• zna daty: 1999 r., 2004 r. • zna postaci: Jan Nowak-Jeziorański, Zbigniew Brzeziński • wymienia sąsiadów III RP	• rozumie pojęcia: Trójkąt Weimarski; Trójkąt Wyszehradzki, Grupa Wyszehradzka	• wskazuje na mapie sąsiadów III RP, członków Trójkąta Weimarskiego, Trójkąta Wyszehradzkiego i Grupy Wyszehradzkiej • omawia główne etapy integracji Polski ze strukturami NATO • omawia główne etapy integracji Polski z UE	• dostrzega znaczenie i konsekwencje opuszczenia Polski przez wojska rosyjskie • charakteryzuje stosunki Polski z nowymi sąsiadami	• ocenia politykę zagraniczną III RP